

OTDK-DOLGOZAT

2015

**A VISEGRÁDI CSOPORT ORSZÁGAINAK
VÁLLALATDEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSAI ÉS
ÖSSZEHASONLÍTÁSUK 2008 ÉS 2012 KÖZÖTT**

**THE BUSINESS DEMOGRAPHIC CHANGES AND COMPARISON
OF THE VISEGRAD GROUP'S COUNTRIES 2008-2012**

Kézirat lezárása: 2014. november 24.

Tartalomjegyzék:

1. BEVEZETÉS	1
2. A VISEGRÁDI CSOPORT TÖRTÉNELME	2
2.1. KIALAKULÁSA ÉS KEZDETE.....	2
2.2. MODERNKORI FELÚJÍTÁSA	2
2.3. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS XXI. SZÁZADI MEGÚJÍTÁSA	3
3. A VÁLLALATDEMOGRÁFIA, MINT TUDOMÁNYÁG	5
3.1. VÁLLALATDEMOGRÁFIA KIALAKULÁSA	5
3.2. A VÁLLALATDEMOGRÁFIA, MINT KUTATÁSI TERÜLET	5
3.3. A VÁLLALATDEMOGRÁFIA ALKALMAZÁSA	6
3.4. A VÁLLALATDEMOGRÁFIAI ADATOK GYŰJTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE	7
3.5. A VÁLLALATDEMOGRÁFIAI ADATOKAT GYŰJTŐ SZERVEZETEK	8
4. VÁLLALATOK SZEREPE A GAZDASÁGBAN	10
4.1. KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK	10
4.2. KKV-K JELENTŐSÉGE A GAZDASÁGBAN	12
4.3. NAGYVÁLLALATOK SZEREPE A GAZDASÁGBAN	12
5. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK JOGI HÁTTERE A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN. 13	
5.1. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA CSEHORSZÁGBAN	13
5.2. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA LENGYELORSZÁGBAN	14
5.3. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON	17
5.4. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA SZLOVÁKIÁBAN.....	20
6. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK GAZDASÁGI HELYZETE	22
6.1. CSEHORSZÁG GAZDASÁGA	22
6.2. LENGYELORSZÁG GAZDASÁGA	22
6.3. MAGYARORSZÁG GAZDASÁGA.....	23
6.4. SZLOVÁKIA GAZDASÁGA	23
6.5. A BRUTTÓ HAZAI ÖSSZTERMÉK ALAKULÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN	24
7. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK VÁLLALATDEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSAI	31
7.1. A VISEGRÁDI CSOPORT ORSZÁGAINAK VÁLLALATDEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI.....	31
7.2. VÁLLALATFAJTÁK ELOSZLÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN	49
7.3. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK HOZZÁADOTT ÉRTÉKÉNEK VÁLTOZÁSAI	59
8. ÖSSZEGZÉS	62
IRODALOMJEGYZÉK.....	64
MELLÉKLETEK	I
1. melléklet Népeség változása a Visegrádi országokban	I

Táblázatjegyzék:

1. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Csehországban	31.
2. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Csehországban.....	32.
3. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Csehországban	33.
4. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Csehországban.....	34.
5. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Csehországban	34.
6. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Csehországban	35.
7. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Lengyelországban.....	36.
8. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Lengyelországban.....	36.
9. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Lengyelországban.....	37.
10. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Lengyelországban.....	38.
11. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Lengyelországban	38.
12. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva –Lengyelországban	39.
13. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Magyarországon	40.
14. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Magyarországon	40.
15. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Magyarországon .	42.
16. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Magyarországon	43.
17. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint– Magyarországon	43.
18. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva –Magyarországon ..	44.
19. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában.....	44.
20. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Szlovákiában	45.
21. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Szlovákiában.....	46.
22. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában	46.
23. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában.....	47.
24. táblázat: Vállaltok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Szlovákiában	48.

Ábrajegyzék:

1. ábra: A vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP alakulása a Visegrádi országokban 1991-2007	25.
2. ábra: A vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP alakulása a Visegrádi országokban 2008-2013	27.
3. ábra: A GDP éves változása (%) 1991-2007	28.
4. ábra: A GDP éves változása (%) 2008-2013	29.
5. ábra: A Visegrádi csoport országainak munkanélküliségi rátájának alakulása...	30.
6. ábra: 10 000 főre jutó mikrovállalkozások száma	49.
7. ábra: Egy mikrovállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma	50.
8. ábra: 10 000 főre jutó kisvállalkozások száma	51.
9. ábra: Egy kisvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma	52.
10. ábra: 10 000 főre jutó középvállalkozások száma	53.
11. ábra: Egy középvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma	54.
12. ábra: 100 000 főre jutó nagyvállalkozások száma	55.
13. ábra: Egy nagyvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma	56.
14. ábra: 10 000 főre jutó új vállalatok száma	57.
15. ábra: 10 000 főre jutó megszűnt vállalatok száma	58.
16. ábra: Mikrovállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke	59.
17. ábra: Kisvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke	60.
18. ábra: Középvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke	60.
19. ábra: Nagyvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke	61.

1. BEVEZETÉS

A Visegrádi csoport több száz éves történelemmel bír, jelenlegi formáját 1993-ban érte el az együttműködés, napjainkban a Cseh Köztársaságot, Magyarországot, Lengyelországot és Szlovákiát foglalja magába. A négy ország rendszerváltás utáni történelme sok hasonlóságot mutat: 2004-ben a Visegrádi Országok elérték az 1991-ben kitűzött célt, ebben az évben csatlakoztak az Európai Unióhoz.

Dolgozatomban a négy országot vállalatdemográfiai szempontból kívánom összehasonlítani a 2008. és 2012. közötti időszakban. A vállalatdemográfia a demográfiához tartozó új tudományterület, azonban nem népességre vonatkozó adatokat gyűjt és elemez, hanem a gazdasági szervezetek, vállalkozások életeseményeit (alakulás, megszűnés) és állapotváltozásait vizsgálja.

Munkám fő célja annak vizsgálata, hogy a négy ország vállalati struktúrájában milyen hasonlóságok és milyen eltérések vannak. Szekunder adatok segítségével elemezni kívánom a vállalatok, vállalkozások méret- és jogi forma szerinti összetételét az egyes országokban, illetve az összetétel változási tendenciáit.

A szekunder adatok segítségével összehasonlítani kívánom a Visegrádi országok vállalati struktúrájának szintjeit és a vállalatok, vállalkozások által a lakosságra jutó hozzáadott érték nagyságát.

Kísérletet teszek a vállalatok általános környezetében bekövetkező változások és a vállalatdemográfiai változások közötti összefüggések feltárására és az esetleges nagyobb eltérések okainak megtalálására.

2. A VISEGRÁDI CSOPORT TÖRTÉNELME

2.1. KIALAKULÁSA ÉS KEZDETE

A mai Visegrádi csoport nem alakulhatott volna meg az 1335. őszén tartott nemzetközi konferencia nélkül, melyet közép-európai országok királyainak rendeztek meg Visegrádon. A helyszíne a találkozóknak azért került Visegrádra, mert a XIV. században a kezdeményező királyságnak, a magyar udvarnak itt volt a székhelye. A Károly Róbert által összehívott királytalálkozóra, amelyet a három ország királyainak részvételével rendeztek¹, 1335. október végén és november elején került sor. A diplomáciai találkozó nemcsak a Lengyel és Cseh Királyság közötti ellentétet oldotta fel, hanem fontos szövetség és kereskedelmi egyezmények is születettek.

Az együttműködés minden fél számára más-más szempontból volt fontos, és mindegyik ország másként ítélte a megkötött szövetséget, de a legfontosabb célja és eredménye a találkozóknak a gazdasági együttműködés és egymás gazdasági segítése. Az 1336. január 6-án kibocsátott oklevél, amelyet Károly Róbert adott ki, szabályozza Magyarország és a Cseh Királyság közötti kereskedelmi utakat és az ezen érvényes vámkötelezettségeket. Az együttműködés sikerességét mutatja, hogy ebben az időszakban mindhárom ország virágkorát élte. A királytalálkozóról történelmi feljegyzések ismertetik a találkozó érdemeit, de minden ország a saját szempontjait emelte ki.

Visegrád ebben a korban nemcsak ennek az egy konferencia helyszíne volt, hanem az elkövetkezendő években is fontos diplomáciai szerepet játszott a három ország életében, mert később is ezen a helyszínen újítták meg az 1335-ös szövetséget. [Rácz György: A visegrádi kongresszus 2009.]

2.2. MODERNKORI FELÚJÍTÁSA

A korábban sikeres együttműködés 1991. február 15-én került felújításra, ekkor a három ország főméltóságai írták alá, új célokat kitűzve². A Visegrádi Nyilatkozatot a Csehszlovák Köztársaság köztársasági elnöke Václav Havel, a Lengyel Köztársaság elnöke Lech Wałęsa és a Magyar Köztársaság miniszterelnöke Antall József írta alá az eredeti helyszínen, Visegrádon. Ez a megújított együttműködés már a modern kor

¹ Károly Róbert magyar király, Luxemburgi János cseh király és Nagy Kázmér lengyel király

² Csak 1993-tól nevezzük a szövetséget Visegrádi négyeknek (V4), mivel 1993. január 1-jén vált szét a Csehszlovák Köztársaság, Cseh- és Szlovák Köztársaságra.

elvárásait és céljait foglalja magában. A megegyezésnek 5 fő pontja volt, amelyek a következők:

- „az állami függetlenség, a demokrácia és a szabadság teljes egészében való helyreállítása,
- a totalitárius rendszer társadalmi, gazdasági és szellemi megjelenési formáinak felszámolása,
- a parlamenti demokrácia, a korszerű jogállam kiépítése, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása,
- a korszerű piacgazdaság megteremtése,
- Európa politikai, gazdasági, biztonsági és jogalkotási rendszerébe való teljes körű bekapcsolódás.”[Visegrad Decleration 1991.]

A megfogalmazott pontok fő célja a tagországoknak az Európai Unióba való integráció és a térség folyamatos kulturális és gazdasági fejlődése.

2.3. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS XXI. SZÁZADI MEGÚJÍTÁSA

2004. május 12-én újabb, jelentős találkozó került megrendezésre, hogy elismerjék az 1991-ben kitűzött cél elérését³. Új célokat tűztek ki és a további együttműködésről döntöttek a résztvevő országok képviselői⁴. A 2004-es új egyesség tartalmaz egy útmutatót a négy ország együttműködésével kapcsolatban.

Ez az együttműködés négy fő irányt határoz meg. *Együttműködés a V4-en belül:* amely tartalmaz kulturális, oktatási, tudományos, infrastrukturális fejlesztésekben való összefogást és a Visegrádi együttműködés megerősítését. *Együttműködés az EU-n belül:* konzultációk és felkészülés az EGMU-hoz való csatlakozást⁵, konzultációkat, együttműködések a közös érdekű kérdésekről. *Együttműködés egyéb partnerekkel:* együttműködés egyéb érdekelt Közép Európai országokkal, egyéb regionális struktúrákkal és egyéb érdekelt országokkal, szervezetekkel. *Együttműködés a NATO-val és egyéb nemzetközi szervezetekkel:* elkötelezettség a transzatlanti szolidaritás és kohéziónak

³ 2004. május 1-jén Cseh Köztársaság, Lengyel Köztársaság, Magyar Köztársaság és Szlovák Köztársaság csatlakozott az Európai Unióhoz az ötödik bővítés első részeként további hat országgal.

⁴ Vladimír Špidla a Cseh Köztársaság miniszterelnöke, Medgyessy Péter a Magyar Köztársaság miniszterelnöke, Marek Belka a Lengyel Köztársaság miniszterelnöke és Mikuláš Dzurinda a Szlovák Köztársaság

⁵ Európai Gazdasági és Monetáris Unió

megerősítésére, konzultáció és együttműködés az EBESZ⁶-el a V4 országait érintő közös érdekekben. Az együttműködésnek a módszerét három fő irányban határozták meg: *kormányzati együttműködések, a Visegrádi csoport országok elnökeinek találkozója és a Visegrádi csoport parlamentjeinek együttműködésével.* [Guidelines in the Future Areas of Visegrad Cooperation]

⁶ Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet

3. A VÁLLATDEMOGRÁFIA, MINT TUDOMÁNYÁG

3.1. VÁLLALATDEMOGRÁFIA KIALAKULÁSA

„A népességalakulás 350 évre visszanyúló tudományának, a demográfiának újabb elágazása jött létre és hódít teret: a szervezetek, vállalatok demográfiája. E tudományterület nálunk kevésbé ismert, ezért szeretném röviden bemutatni. Mind a népesség, mind a szervezetek demográfiája nagyszámú statisztikai adat feldolgozásával egyrészt a populációkat, ezek különböző „évjáratait”, egyéb csoportjait, másrészt az életeseményeket vizsgálja: az emberek esetében mindazt, ami születésük és haláluk, a szervezetek életében, ami indulásuk és megszűnésük között történik. „ [Román 2005.a]

A vállalatdemográfia kialakulását az 1930-as évekre mondják, ami az ipari szervezet elmélet kialakulásával esik egy időpontra. Ezért is ennek a tudományágnak első kutatói az ipari szervezeteket elemző közgazdászokból kerültek ki. Egy másik megközelítésben a szociológusok kezdtek vizsgálatokat az 50-es évektől. A mai napig kevés tanulmány áll rendelkezésünkre, a két mindenféleképpen említésre méltó *Carroll és Hannan (2000) „A korporációk és ágazatok demográfiája”* és *Caves(1998) „Ipari szervezet és új elismerések a vállalati mozgásokról”* művek. [Román 2005.b]

3.2. A VÁLLALATDEMOGRÁFIA, MINT KUTATÁSI TERÜLET

A vállalatdemográfia magába foglalja a demográfiai fogalmakat, adatokat és az üzleti életben döntéshozók technikai aggodalmait. Ez a tudományág egy eklektikus, lazán szervezett terület, amelyet az vezérel, hogy inkább a kézen fogható problémákat tárja fel, mintsem a tudásra való törekvés vagy a mérés növelése.

Mára már speciális alkalmazások alakultak ki, reagálva az új adatforrásokra, számítógépes technológiákra és analitikai módszerekre, illetve az üzleti környezetre is.

Ma már sok vállalkozás döntéseit rendszeresen alapozza demográfiai adatok gyűjtésében, elemzésben és értelmezésben jártas tanácsadók véleményére.

Az vállalatdemográfusok három különböző csoportba sorolhatók. Először is azok az elemzők, akiknek a munkájuk középpontjában az üzleti tevékenység mutatói vannak, mint például: az emberi erőforrások, a piaci elemzések, fogyasztói profilok, helyszínek kiválasztása)

A második csoportba tartoznak azok az elemzők, akik a vállalat, ügyfeleket igénylő szerződéseit befolyásoló demográfiai adatokat vizsgálják, például becsléseket és

előrejelzéseket készítenek egy adott helyhez. Ezek a cégek főként kormányzati szervek és üzleti vállalkozások számára nyújtanak szolgáltatást

A harmadik csoportba tartoznak az egyéni tanácsadók, akik konkrét projekteken, egy-egy ügyféllel dolgoznak. Az egyéni tanácsadó egy teljes munkaidős tevékenység, de főként részmunkaidős munkaként végzik. Sok háttérága van ennek a tudománynak, mint a közgazdaságtan, földrajz, marketing, statisztika, kérdőíves kutatás, ingatlan és egyéb szakterületek.

Az vállalat-demográfiában használt eszközök hasonlóak a demográfiában használt eszközökkel. Az adatok legkülönbözőbb formákból származhatnak. A vállalatdemográfia célja, hogy tisztázza a vállalati döntéseket, és nem a tudás bővítése. [Stanley K. Smith and Peter A. Morrison 2003.]

3.3. A VÁLLALATDEMOGRÁFIA ALKALMAZÁSA

A kutatók által használt adatbázisok – a kimutatások készítéséhez – legtöbbször hosszú távú fajtái az éves népszámlálási adatbázisoknak. Számos ország képviselteti magát az adatbázisban, főleg a fejlődő országok, de a kutatást számos tényező nehezíti. Legnagyobb nehezítő tényező, hogy gyakran az adatok nem alkotnak egy homogén egységet, pedig a piaci mechanizmusok megjelenése hasonló minden egyes országban. Az országok saját adatai különböznek, mivel a kutatások nagyban függenek a nagyméretű adatoktól, a nyilvánosan működő társaságoktól.

A legfontosabb különbség a kisvállalkozások meghatározásánál van, mivel néhány kutatás egy küszöböt határoz meg – például 10 alkalmazott –, míg más kutatások tartalmazzák az egyszemélyes társaságokat is. A vállalati mozgás” *turnover*” kifejezést használjuk, mint általános kifejezést hogy meghatározzunk három folyamatot: a gazdasági társaságok megkezdését és megszűnését (alapítás és megszűnés), a gazdasági társaságoknak piaci részesedéseinek változását (mobilitás) és a folyamatosan működő gazdasági társaságok tulajdonosi irányításában végbemenő változásokat (control) határozza meg. [Caves 1998.]

A Caves által megfogalmazott darabosság miatt is nehéz két hasonló ország vállalatdemográfiai összehasonlítását elkészíteni, mert nincs az a meghatározott egység, amely a kisvállalkozásokat csoportosítaná. Mivel az Európai Unióban a statisztikai adatok szerint a meghatározó mennyiséget a kisvállalkozások töltik be és a foglalkoztatások száma szerint is döntő nagysággal rendelkeznek, ezért fontos lenne egy nemzetközileg elismert és használt rendszer.

A kisvállalatok különfélék lehetnek, indulhatnak csak néhány foglalkoztatottal, amely később nagyobb számot érhet el, de lehet, hogy a foglalkoztatottak száma évekig alapítási létszámmal megmarad és a gazdasági társaság azzal tevékenykedik tovább. Más esetekben a vállalat nem elég erős a fennmaradáshoz és hamar, akár egy éven belül megszűnik. A vállalatok túlélését és az új vállalatok élethosszúságát is vizsgálja a vállalatdemográfia, megmutatva a piaci körülményeket – milyen a belépés és fennmaradási lehetőség az adott piacon –.

3.4. A VÁLLALATDEMOGRÁFIAI ADATOK GYŰJTÉSE ÉS ÉRTÉKELESE

A demográfiához hasonlóan a vállalat-demográfiának szerves része a folyamatos adathoz jutás, hogy állandó legyen a tudományos fejlődés. A vállalatdemográfusok három egyedi módszertani kihívással állnak szemben a szervezeti nagyságok adatainak összeállításánál.

Először is a vállalatdemográfusok többrétegű szervezeti struktúrával találkozhatnak. Ezek a struktúrák különböző elemzési egységeket hoznak létre és emiatt az elemzőknek muszáj választani közülük. A választási lehetőségek tartalmazzák: az üzemi szintet, franchise, leányvállalatokat, stratégiai üzleti egységeket, divíziókat, cégeket és komplex, sűrűn kapcsolt cégeket, mint üzleti csoportokat.

A legkönnyebben hozzáférhető adatokat a kormánytól, statisztikai hivataltól lehet elérni, amelyek listába sorolják és számolják a különböző gazdasági szervezeteket.

A második nehézség a vállalatdemográfia adatainak gyűjtése és összesítése, amihez szükség van különböző változók kialakítására, amelyek specifikus információkat igényelnek a lakosság minden tagjától.

Mint a közgazdaságtan, a vállalatdemográfia is modelleket használ a változások bemutatására és vizsgálatára. A gyakran használt modellek tördeltek lehetnek. Ilyenek a strukturális tehetetlenség, a sűrűségtől való függés és a helyi verseny, akárcsak a közös irányítás változó előírásai. A jelentősége ennek az előírásnak, hogy kizárja a mintavételt, mint hatékony adatgyűjtési módszert, ehelyett az adatokat a teljes szervezeti népességből kell gyűjteni. Ezt a szükségletet néhány konkrét esetben lehet mérsékelni, ha az összesített adatok állnak rendelkezésre, de ez nem mindig történik meg.

A harmadik nehézség, hogy a demográfusoknak általában ideiglenes adatokat kell gyűjteni, amelyek hosszú időperióduson ívelnek át. Ez azért van, mert a kibontakozás folyamata az érdekeknek – például legitimáció és koncentráció – évtizedekbe vagy akár évszázadokba telik. Ellenben néhány vizsgálat, amelyeket a kutatók végeznek, általában

nem rendelkezik elegendő erőforrással vagy nem vár elegendőt arra, hogy vállalati demográfiai esemény történjen. [Karoll, Khessina 2005.]

3.5. A VÁLLALATDEMOGRÁFIAI ADATOKAT GYŰJTŐ SZERVEZETEK

A vállalat-demográfiával kapcsolatos adatokat két nagy szervezettől lehet megkapni, amelyek Európa-szerte gyűjtik és összesítik az adatokat különböző szempontok szerint. Ez a két szervezet az Eurostat és az OECD. Míg az Eurostat csak az Európai országok statisztikai mutatóit elemzi, addig az OECD egy átfogóbb, világszintű statisztikai kimutatást készít.⁷

Eurostat vállalatdemográfiai adata négy fő eseményt mutat be:

- vállalatok aktív népességét
- alapításukat
- fennmaradásukat (alapítástól számított öt éven belül)
- megszűnést.

Különleges figyelmet nyújtanak ezeknek az eseményeknek, a foglalkoztatottságra vonatkozó hatására.

Ezeket az adatokat felhasználhatjuk, hogy elemezzük a dinamikát és az innovációt a különböző piacokon, hogy a vállalkozó hajlandó-e új üzletet nyitni vagy az új vállalkozások munkahelyteremtése milyen mértéket ölt.

Az Eurostat 2002. óta gyűjti önkéntes jelleggel az adatokat, és ebben jelenleg 29 ország vesz részt. A demográfiai mutatók tartalmazzák a gazdasági tevékenységek és az üzleti demográfiai mutatókat, kivéve a menedzsment tevékenységet és a holding tevékenységet. A statisztika vonatkozik az építőiparra, kiskereskedelemre és szolgáltatásokra, de a mezőgazdaságra, közigazgatásra és a háztartások nem piaci tevékenységeire nem. Tehát a mutatók tartalmazzák a piacorientált vállalkozásokat, mint a korlátolt felelősségű társaságokat, egyéni vállalkozókat, társaságokat és állami vállalatokat, de nem tartalmazzák a központi és helyi kormányzati szektorokat. [Eurostat]

OECD a vállalatok strukturális és demográfiai statisztikájának (SDBS) adatbázisa egy szükséges eszköz ahhoz, hogy elemezzünk az OECD gazdaságok struktúráját és dinamikáját. Széleskörű információt ad minden részletes ágazati szinten: a vállalati

⁷ Összesen 34 országot érint a statisztika, folyamatos, újabb tagok felvétele is tervezett.

mozgásokról, a hozzáadott értékekről, termelésről, működési többletről, foglalkoztatottságról, munkaerő költségekről, beruházásokról és számos egyéb adatról.

Az OECD statisztikája is tartalmazza a vállalatok demográfiai statisztikáit, vagyis a vállalatok születését, megszűnését és fennmaradási rátáját ugyan úgy, mint a nagy növekedésű vállalatokat és a gazellákat. [OECD]

4. VÁLLALATOK SZEREPE A GAZDASÁGBAN

4.1. KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK

A kis- és középvállalkozásokat (továbbiakban: KKV) törvényi előírások alapján sorolják be, amely Magyarországon összhangban van az Európai Unió által meghatározott szabályozással. (2004. évi XXXIV. törvény) ⁸

A KKV-knak fontos szerepe van a mai modern gazdaságban és a gazdaság állandó fejlődésében. Méretükből adódóan azonban nehezebb a helyzetük, mint egy nagyobb vállalatnak, mivel kisebb kapacitással rendelkeznek, gyengébb tőkepiaci kapcsolataik vannak, alacsonyabb a kockázattűrő képességük, általában kisebb marketing és a controlling szervezettel, valamint szűkebb termékpalettával is rendelkeznek. A KKV-k a méretükből fakadóan nemcsak gyengeséggel rendelkeznek, hanem erősségekkel is, mint a rugalmasság, a gyors reagáló- és adaptációs képességek, a piaci réseknek a kielégítése, a helyi piac ismerete, kis tőkeigény, valamint kisebb logisztikai költségekkel rendelkeznek.

Az Európai Unió segítséget nyújt ahhoz, hogy a KKV-k növekedésüket és a fenntartható versenyképességüket megőrizzék. Ennek érdekében fogadták el a „Small Business Act” nevű kisvállalkozási intézkedéscsomagot 2008. június 25-én.

⁸ 3. § (1) KKV-nak minősül az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 250 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele legfeljebb 50 millió eurónak megfelelő forintösszeg, vagy mérlegfőösszege legfeljebb 43 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

(2) A KKV kategórián belül kisvállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 50 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 10 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

(3) A KKV kategórián belül mikrovállalkozásnak minősül az a vállalkozás, amelynek

a) összes foglalkoztatotti létszáma 10 főnél kevesebb, és

b) éves nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 2 millió eurónak megfelelő forintösszeg.

(4) Nem minősül KKV-nak az a vállalkozás, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése - tőke vagy szavazati joga alapján - külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot.

(5) A (4) bekezdésben foglalt korlátozó rendelkezést nem kell alkalmazni a 19. § 1. pontjában meghatározott befektetők részesedése esetében.

(6) Ahol jogszabály „KKV-t”, „mikro-, kis- és középvállalkozást”, illetve „kis- és középvállalkozást” említ, azon - ha törvény másként nem rendelkezik az e törvény szerinti KKV-t kell érteni.

Ez az intézkedéscsomag tíz gyakorlati intézkedésen alapul:

- *A vállalkozás számára a kedvező környezet kialakítása* annak érdekében, hogy a vállalkozók és a családi vállalkozások könnyebben boldoguljanak.
- *Segítségnyújtás a becsületes, de csődbe ment vállalkozóknak az újrakezdéshez.* A bizottság ösztönzi az „újrakezdés politikájának” fejlesztését azáltal, hogy támogatási rendszereket kell létrehozni a tagállamoknak és korlátozniuk kell a nem csalárd csőd esetén indított felszámolási időtartalmát.
- *Az Európai Unió és a tagállamok a „Think small first” elvet alkalmazzák,* és ennek figyelembevételével alkossák meg a KKV-kal kapcsolatos jogszabályokat és egyszerűsítsék a szabályozási környezetet.
- *A közigazgatási rendszerek hozzáigazítása a KKV-k igényeihez.* Az egyablakos ügyintézők és az e-kormányzat használata annak érdekében, hogy segítsék a gyorsabb és hatékonyabb adminisztrációt.
- *Meg kell könnyíteni a KKV-k részvételét a nyilvános beszerzéseken és a feléjük irányuló állami támogatások jobb kihasználását.* A tagoknak el kell készíteniük a „Helyes gyakorlat kódexét” (Code of Best Practice) amely segítséget nyújt a kapcsolódó hatóságoknak, hogy hogyan alkalmazzák az Európai Bizottság közbeszerzéseit olyan módon, hogy az megkönnyítse a KKV-k számára az ebben való részvételt.
- *Meg kell könnyíteni a KKV-k finanszírozáshoz való jutását.* A jogi és üzleti környezet fejlesztését az időben történő kereskedelmi ügyletek fizetésének érdekében.
- *Segíteni kell az egységes piac által kínált lehetőségek kihasználása a jobb profitelérés céljából a KKV-k számára.*
- *Elő kell segíteni a szaktudás fejlesztését és az innováció összes formáját a KKV-on belül.* A KKV-kat ösztönözni kell arra, hogy beruházzanak K+F programokba, hagyományos kutatásokba és aktívan vegyenek részt közösségi programokban – például a Leonardo Da Vinci programban -.
- *Elérhetővé kell tenni a KKV-k számára, hogy a környezeti kihívásokat képesek legyenek üzleti lehetőséggé átalakítani.* Több információt, szakértelmet és pénzügyi ösztönzőket kell nyújtani a vállalatok számára, hogy teljesen kiaknázzák az új ”zöld” piacokban rejlő lehetőségeket.

- *Támogatni és ösztönözni kell a KKV-kat, hogy részesüljenek az Európai Unión kívüli piacok növekedéséből.* Mivel a KKV-k méretükből adódó hátrányaik miatt, a kereskedelmi akadályok nagyobb mértékben érinti őket, mint a nagyvállalatokat, amelyeknek kevésbé korlátozott lehetőségeik vannak. [Small Business Act, 2008.]

4.2. KKV-K JELENTŐSÉGE A GAZDASÁGBAN

A KKV-k fontosak minden országban, de különösképpen azokban a fejlődő országokban, ahol a jövedelem és a foglalkoztatottság elosztása kihívásokat jelent. Mint minden más eleme a gazdaságnak, a KKV szektor jelentősége és mérete országonként változik. Az elmúlt években egyre inkább elismert szerepet játszik az ipari országokban. Az adópolitika jelenti a különbséget az országok KKV szektorának teljesítménybeli eltéréseiben.

A KKV szektor tartalmaz minden gazdasági tevékenységet – a mezőgazdaságot kivéve – a gyártástól a szolgáltatásig. A KKV-k szervezeti felépítése, általában összetettebb, mint a mikrovállalkozásoké, amelyek magukba foglalják az önfoglalkoztatókat és néha a munkát segítő családtagokat, ezért alkalmaznak öt embert maximum. Azonban a KKV-k szervezetileg kevésbé összetettek, mint más nagyobb cégek, amelyek külön kezelik a szervezeti rétegeket és nagyobb a foglalkoztatottak száma. [The Importance of SMEs in the Economy]

4.3. NAGYVÁLLALATOK SZEREPE A GAZDASÁGBAN

A nagyvállalatoknak jelentős hatása van a munkaerőpiacra, mivel nemcsak a saját termeléséhez szükséges munkahelyeket hoznak létre, hanem közvetett módon az ellátási láncban érintett cégekben is. A nagyvállalatok hozzájárulnak a nagyobb termeléshez és a gazdaság versenyképességéhez.

A nagyvállalatoknak pozitív hatása van a fizetési mérlegre, amelyet az exportra való orientáltság okoz. A nagyvállalatoknak megvan az a képességük, hogy a nemzetközi piacokon is sikeresek legyenek. Ez a sikeresség a kis- és középvállalatokra is hatással van, mert főként ők a nagyvállalatok beszállítói.

A nagyvállalatok kulcsfontosságú részei a gazdaságnak, annak ellenére, hogy viszonylag alacsony számban vesznek részt a gazdaságban, de jelentősen hozzájárulnak a termeléshez és a gazdaság hozzáadott értékéhez. [Damborský, Hornychová]

5. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK JOGI HÁTTERE A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

5.1. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA CSEHORSZÁGBAN

Csehországban a gazdasági társaságok formái és szabályai hasonlóak a Magyarországon tapasztalt rendszerhez. Csehországban öt különböző gazdasági társasági forma létezik, amiből egy nem tartozik a cseh gazdasági társaságok közé, mert csak egy fióktelepe vagy helyi képviselte egy másik országban alapított vállalatnak. A leggyakoribb társasági forma a korlátozott felelősségű társaság (s.r.o.) és a részvénytársaság (a.s.).

- **Korlátozott felelősségű társaság (Společnost s ručením omezeným) /s.r.o./**

A korlátozott felelősségű társaság a leggyakoribb társasági forma a Cseh Köztársaságban. Egyszerűbb adminisztrációt biztosít, mint a részvénytársaság és egyazon személy lehet a kizárólagos tulajdonosa és az ügyvezetője. A társaság akár egy természetes személlyel vagy jogi személyiséggel is alakulhat, de maximum 50 taggal.

A társaság alapításhoz szükséges jegyzett tőke legalább 200 000 CZK, és az egy főre eső tőke legalább 20 000 CZK.

- **Részvénytársaság (Akciová společnost) /a.s./**

Elsősorban nagyméretű cégeknél alkalmazott társasági forma, főként bankok, befektető cégek, biztosítási vállalatok alakulnak ilyen cégformával, vagy külföldi cégek helyi fióktelepei.

Jogi személyiség által létrehozott, okirattal vagy társasági szerződéssel (zakladatelsá smlouvla) alakul, több mint egy alapítóval, akik lehetnek természetes vagy jogi személyek is.

A jegyzett tőke legalább 2 000 000 CZK vagy 20 000 000 CZK, ha a vállalat nyilvánosan kínálja a részvényeit.

A részvénytársaság legfőbb szerve az igazgatóság, amelynek legalább három tagja van, ez nem vonatkozik arra a részvénytársaságra, amelynek egyetlen tagja van. Minden részvénytársaságnak létre kell hoznia egy felügyelő bizottságot, amely figyeli az igazgatóság és a vállalat tevékenységét. A felügyelő bizottságnak legalább három tagból kell állnia.

- Betéti társaság (komanditní společnost) /k.s/

A betéti társaság olyan gazdasági társaság, amely előzetes anyagi hozzájárulás nélkül alakul.

A társaságnak legalább egy kültaggal (komanditista) kell rendelkeznie, akinek korlátozott felelőssége van a befizetett vagyoni hozzájárulásig, és legalább egy beltaggal (komplementář) kell rendelkeznie, akinek korlátlan felelőssége van a társaságban.

- Közkereseti társaság (veřejná obchodní společnost) /v.o.s./

A közkereseti társaságban legalább két természetes vagy jogi személy arra vállalkozik, hogy közös néven folytatnak üzleti tevékenységet. A tagok felelőssége korlátlan, ami kiterjed a társaság kötelezettségeire is. [Bakert Tilly International, 2012.]

5.2. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA LENGYELORSZÁGBAN

Lengyelországban két fő csoportja van a gazdasági társaságoknak. Az első csoport a vállalatok, ami közé tartozik a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság. A másik csoport pedig a társaságok, amibe a közkereseti társaság, betéti társaság, korlátozott részvényes társaság tartozik.

- Közkereseti társaság (spółka jawna) /sp.j/

A közkereseti társaság jogi személlyel nem rendelkező társaság, de jogképes társaság, amely szerezhethet jogokat és kötelezettségeket, igazságügyi képességgel rendelkezik, azaz bírósági eljárás alanya lehet.

Alapításához nincs kötelezően előírt vagyoni hozzájárulás. Legalább két alapító szükséges, akik lehetnek: természetes személyek, jogi személyek vagy olyan jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek, amelyek a hatályos jogszabályok szerint rendelkezhetnek jogi képességekkel.

A vállalat képviselőjét bármelyik tag elláthatja kivéve, ha az alapszabály másként rendelkezik.

A társaság korlátlan felelősséggel rendelkezik.

- Betéti társaság (spółka komandytowa) /sp.k/

A betéti társaság jogi személlyel nem rendelkező gazdasági társaság, de jogképes társaság, amely szerezhethet jogokat és kötelezettségeket, igazságügyi képességgel rendelkezik, azaz bírósági eljárás alanya lehet.

Nincs az alapításhoz kötelezően előírt vagyoni hozzájárulás. Az alapításhoz legalább két tag szükséges, akik lehetnek: természetes személyek, jogi személyek vagy olyan jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek, amelyek a hatályos jogszabályok szerint rendelkezhetnek jogi képességekkel.

Az alapításhoz legalább egy beltág szükséges, akinek a felelőssége korlátlan és legalább egy kültág, aki a vagyoni hozzájárulása mértékéig felelős a társaság kötelezettségeiért.

A beltág egyénileg jogosult a társaság képviselésére. A kültág csak a hozzájárulás mértékében képviselheti a társaságot.

- Korlátolt felelősségű társaság (spółka partnerska) /sp.p/

A korlátolt felelősségű társaság jogi személy nélküli társaság, de jogképes társaság, amely szerezhethet jogokat és kötelezettségeket, igazságügyi képességgel rendelkezik, azaz bírósági eljárás alanya lehet. Ez a társasági forma csak egyes meghatározott szakmai tevékenységek végzésére alapulhat.

Nincs alapításkor kötelező pénzbeli hozzájárulás. Az alapításhoz legalább két természetes személy szükséges, akik a meghatározott tevékenységeket végzéséhez megfelelő szakmai képesítéssel rendelkeznek.

A társaság minden tagja jogosult a vállalat önálló képviselésére. A tagok felelőssége korlátlan, a teljes vagyoni kiterjedő és egyetemleges.

- Korlátozott részvényű társaság (spółka komandytowo-akcyjna) /S.K.A/

A korlátozott részvényű társaság olyan jogi személyiség nélküli társaság, amelyben a beltág adja a szellemi hozzájárulást (know-how), amit kombinál egy részvényes által befektetett tőkével, aki azzal a reménnyel fektet be a vállalatba, hogy magas megtérülést érjen el más tőkebefektetésekkel szemben.

A beltág korlátlanul felelős a társaság kötelezettségeivel szemben. A részvényesek nem felelősek a társaság kötelezettségeiért. A részvényesek befektetéseinek kockázata a társaságba befektetett jegyzett tőke vagy vásárolt részvényből ered.

Az alapításhoz szükséges jegyzett tőke legalább 50 000 PLN és a nominális értéke egy részesedésnek nem lehet kevesebb, mint 0.01 PLN.

A beltágok törvényes képviselői lehetnek a társaságnak, kivéve, ha a törvény másként rendelkezik, vagy jogerős bírósági ítélet szól ez ellen. A részvényes csak meghatalmazottként képviselheti a társaságot.

A felügyelőbizottság legalább 3 tagból áll, nyilvános társaság esetén legalább 5 tagból.

- Zártkörűen működő részvénytársaság (spółka o ograniczonej odpowiedzialności) /spółka z o.o./

A zártkörűen működő részvénytársaság jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság. Az alapításhoz előírt jegyzett tőke legalább 5 000 PLN és egy részesedés nominális névértéke nem lehet kevesebb 50 PLN-nél.

A tagok felelőssége korlátozott, csak a hozzájárulásuk mértékéig felelősek a társaság kötelezettségeiért. Legfőbb szerve a közgyűlés. Az igazgatóság legalább egy tagból áll, aki jogi képességekkel rendelkező természetes személy lehet.

A Zártkörűen működő részvénytársaság esetében felügyelőbizottságot kell létrehozni, ha a jegyzett tőke túllépi az 500 000 PLN-t vagy ha a tagok száma meghaladja a 25 főt.

- Részvénytársaság (spółka akcyjna) /S.A./

A részvénytársaság jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amely kötelező formája bankoknak, biztosítási vállalatoknak.

Alapításához legalább egy természetes vagy jogi személyiséggel kell rendelkeznie. A minimális jegyzett tőke 100 000 PLN. Egy részesedés nominális értéke nem lehet 0.01 PLN-nél. A jegyzett tőke egyenlő értékű részvényekre van bontva.

Az igazgatótanács egy vagy több személyből áll, akiket 5 évre választanak meg és versenytilalmi kötelezettségük van (törvény szerint). Kötelező a felügyelőbizottság felállítása, amely legalább három tagból áll és itt is maximum öt évre választják a tagokat.

A részvényesek nem felelősek a társaság kötelezettségeiért. [Furtek Komosa Aleksandrowicz 2013]

5.3. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a gazdasági társaságok alapítását a Polgári Törvénykönyv szabályozza, mely kiter a gazdasági társaságok minden részére. Gazdasági társaságnak azokat üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozásokat nevezzük, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek és a veszteséget is közösen viselik. A nyereség és veszteség eloszlása a hozzájárulás arányában oszlik el.⁹

Magyarországon a cégalapítás alkotmányos joga minden természetes személynek. A természetes személy az, aki saját nevében jogokat és kötelezettségeket szerezhet.

A magyar hatályos jogszabályok szerint léteznek olyan természetes személyek, akik nem, vagy csak korlátozottan szerezhhetnek jogokat¹⁰:

- Meg nem született személy.
- Cselekvőképtelen személy: aki mellé egy törvényes képviselőt jelöl ki a bíróság, aki a cselekvőképtelen személy nevében jár el.
- Gyermekekori vagy kiskorú személy: a 18. életévét be nem töltött személyek személyiségi jogukkal korlátozottan élhetnek, érdekükben a szülő(k) vagy gondviselő(k) járnak el.
- Elhalt személy.

A gazdasági társaság vezető tisztségviselővel szembeni követelmények¹¹, hogy a vezető tisztségviselő az a nagykorú személy, aki cselekvőképességét nem korlátozták, vagy olyan vezető tisztségviselő jogi személy, aki kijelölt egy természetes személyt, aki a jogi személy nevében a vezető tisztségviselői feladatokat ellátja. Nem lehet vezető tisztségviselő az akit:

- bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányok, és jogkövetkezmények alól nem mentesült.
- a foglalkozástól jogerősen eltiltottak. Az eljárás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személyiség vezető tisztségviselője nem lehet.

⁹ 2013. évi V. törvény- A Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv XV. fejezet 3:88.§

¹⁰ 2013. évi V. törvény - A Polgári Törvénykönyvről Első könyv és Második könyv ELSŐ ÉS MÁSODIK RÉSZ

¹¹ 2013. évi V. törvény- A Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv VI. fejezet 3:22.§

- Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

A gazdasági társaságok közkereseti társaság (Kkt.), betéti társaság (Bt.), korlátolt felelősségű társaság (Kft.) vagy részvénytársaság (NyRt. vagy ZRt.) formájában alapíthatók.

2014. március 15-től a korábbi évek szabályozását megváltoztatva már a Kkt. és a Bt. mint társasági forma jogi személyiséggel rendelkezik, a korábbi jogi személyiség nélküli formával szemben.

- A Közkereseti társaság¹²

A közkereseti társaság előre meghatározott vagyoni hozzájárulás nélkül alapított társaság, amelyben a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek.

A társaság tagjai egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért.

A közkereseti társaság legfőbb szerve a tagok gyűlése, amely legalább háromnegyedes szótöbbséggel határoz.

A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés hiányában minden tag ügyvezető.

- A Betéti társaság¹³

A betéti társaság előre meghatározott vagyoni hozzájárulás nélkül alapított társaság, amelyben a betéti társaság tagjai a társasági szerződés megkötésével arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek.

Legalább az egyik beltág vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg a kültág nem tartozik helytállási kötelezettséggel.

A társaság vezető tisztségviselője csak beltág lehet.

¹² 2013. évi V. törvény – a Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv XI cím A KÖZKERESETI TÁRSASÁG 3:138§, 3:139§, 3:142§, 3:144§

¹³ 2013. évi V. törvény – a Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv XII cím A BETÉTI TÁRSASÁG 3:154§ 3:156§

- A Korlátolt felelősségű társaság¹⁴

A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetét szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított, egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A tagok a társaság kötelezettségeiért nem kötelesek helytállni.

A törzsbetét a tag vagyoni hozzájárulása, amelynek mértéke különböző lehet, de az egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál. Minden tag egy törzsbetéttel rendelkezhet. A törzsbetétek összege a törzstőke, amely nem lehet kevesebb hárommillió forintnál (2014. március 15. előtt ötszázezer forint volt, a korábban alapított cégeknek 2016. március 15-ig kell felemelniük a törzstőkét hárommillió forintra).

A társaság legfőbb szerve a taggyűlés. A társaság ügyvezetését egy vagy több ügyvezető látja el.

- Részvénytársaság¹⁵

A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényből álló alaptőkével működik és a részvényes kötelezettsége a társasággal szemben a részvény névértékének, vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki.

Részvénytársaságnak két fajtája van, az amelynek részvényeit bevezették a tőzsdére – nyilvánosan működő részvénytársaságnak (NyRt.) –, illetve amelynek nem vezették be a részvényeit, – zártkörű részvénytársaság (ZRt.) –. Az összes részvény névértékének összege a társaság alaptőkéje, amely zártkörű részvénytársaság esetén nem lehet kevesebb ötmillió forintnál, nyilvánosan működő részvénytársaság esetén pedig húszmillió forintnál.

A részvénytársaság vezetését az igazgatóság látja el, amely három természetes személyből áll. Az igazgatóság elnökét a tagok választják maguk közül. Zártkörű társaság esetén, ha a társaság alapszabálya úgy rendelkezik az igazgatóság jogait a vezérigazgató gyakorolja.

¹⁴ 2013. évi V. törvény- A Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv XII. cím A KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG 3:159§, 3:161§, 3:188§, 3:196§

¹⁵ 2013. évi V. törvény – A Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv XIII. cím A RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 3:210§, 3:211§, 3:212§ 3:282§ 3:283§

5.4. GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZABÁLYOZÁSA SZLOVÁKIÁBAN

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya szerint mindenkit feljogosít arra, hogy a Szlovák Köztársaság területén vállalkozzon. A külföldi állampolgároknak ugyanolyan lehetőségeik vannak, mint a szlovák állampolgároknak.

Szlovákiában az üzleti társaságként való vállalkozás jogi személyként történik. A Kereskedelmi törvény szerint (az 513/1991 Zb. számú törvény) gazdasági társaságnak minősül:

- nyílt kereskedelmi társaság /verejná obchodná spoločnosť/ (76-92.§)
 - betéti társaság /komanditná spoločnosť/ (93-104.§)
 - korlátolt felelősségű társaság /spoločnosť s ručením obmedzeným/ (105-153.§)
 - részvénytársaság /akciová spoločnosť/ (154-220.§).
-
- Nyílt kereskedelmi társaság /verejná obchodná spoločnosť/ (v.o.s)

A nyílt kereskedelmi társaság olyan társaság, amelyben legalább ketten vállalkoznak közös üzleti néven, és a társaság kötelezettségeiért kezességet vállalnak együtt, és oszthatatlanul (szolidárisan) teljes vagyonukkal. Hasonlóan a magyar közkereseti társasághoz, ennél a vállalkozási formánál sincs kötelező alapítási tőke.

- Betéti társaság /komanditná spoločnosť/ (k.s.)

A szlovák betéti társaságot a magyar betéti társasághoz hasonló szabályozás mellett lehet alapítani. A társaságnak két tagja lehet: beltág, akinek korlátlan a felelőssége, tehát teljes vagyonával felel a társaság kötelezettségeiért és döntési joga van, illetve a kültag, aki betétje mértékéig felel a társaság kötelezettségeiért. Az alapításhoz szükséges legalább egy beltág és egy kültag. A kültagnak legalább 250€ jegyzett tőkéjének kell lennie.

- Korlátolt felelősségű társaság /spoločnosť s ručením obmedzeným/ (s.r.o.)

A korlátolt felelősségű társaság önálló jogi személyként működő társaság, amely kötelezettségeiért vagyonával felel. Az alapító tagok száma legfeljebb 50 lehet.

A jegyzett tőke 5 000 €, amely nem lehet kevesebb. A tulajdonosok csak egy jegyzett betéttel rendelkezhetnek. A korlátolt felelősségű társaságnak a legfőbb szerve a közgyűlés. A legfőbb tisztségviselője pedig az ügyvezető, akit a közgyűlés nevez ki.

- Részvénytársaság /akciová spoločnosť/ (a.s.)

A részvénytársaság maga felel, a kötelezettség teljesítésért a részvényes nem felel érte. A társaság alaptőkéje meghatározott mennyiségű és névértékű részvényre osztott.

A jegyzett tőkének minimum 25 000€-nak kell lennie.

Két féle módon alakulhat részvénytársaság: részvények jegyzésére való felszólítás alapján, melynek következménye a nyilvános részvénytársaság, vagy a részvények jegyzésére való felszólítás nélkül, melynek eredménye a magán részvénytársaság.

Legfőbb szerve a közgyűlés. Az ügyvezetést az igazgatóság látja el. A részvénytársaságnak rendelkeznie kell felügyelő bizottsággal, amelynek legalább három főből kell állnia. [Tudnivalók a szlovák vállalkozási környezetről]

6. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK GAZDASÁGI HELYZETE

6.1. CSEHORSZÁG GAZDASÁGA

Csehország a második legnépesebb országa a Visegrádi csoportnak, 10,5 millió lakossal és 78 865 km² területtel rendelkezik, a munkanélküliségi ráta 6,3%-os. [Eurostat.]

A cseh gazdaság vezető húzóága a nehéziparon belül a gépipar. A legnagyobb cseh autógyár a Volkswagen konszernhez tartozó Škoda Auto, amely Európa szerte látja el a piacokat gépjárművel.

Jelentősnek nevezhetők még a könnyűipari ágak is, mint a textilipar, bőripar, gumiipar, porcelán- és kerámiaipar.

Csehország mezőgazdaságának jelentősége elhanyagolható, mivel felszíne hegyvidékes és csak a völgyekben alkalmas a talaj a mezőgazdasági tevékenységek végzésére, ezért gabonafélékből és takarmányból importál.

Fő export termékei: gépjármű, járműalkatrészek, számítógépek, gumiabroncsok és telefonok. A legfőbb export partnerei: Németország, Szlovákia, Lengyelország, Franciaország és az Egyesült Királyság. Fő import termékei: járműalkatrészek, számítógépek, petróleum, kőolaj és irodai gépek alkatrészei. Jelentős import partnerek: Németország, Kína, Lengyelország, Szlovákia és Oroszország.

6.2. LENGYELORSZÁG GAZDASÁGA

Lengyelország Közép-Kelet Európa legnagyobb országa (312 679km²) és egyben legnépesebb is – 38,5 millió lakossal –, a munkanélküliségi ráta 8,8%-os. [Eurostat]

Lengyelország gazdaságára jellemző mezőgazdaság elterjedése a földrajzi adottságok miatt alakult ki, mert az ország területének jelentős része nem haladja meg a 300 méteres tengerszint feletti magasságot és az átlagmagasság az országban csak 173 méter.

A lengyel ipar nehézipara a természeti adottságokra, nyersanyaglelőhelyekre épül, főként a szénbányászat, kohászat jellemző a Szudétákban.

Lengyelország gazdasági erősségét népes lakosságának köszönheti és annak, hogy viszonylag kicsi a külkereskedelmi forgalma, ezáltal kevésbé függ az exporttól. Lengyelországban úgy, mint az Európai Unióra jellemzően a KKV-k száma a meghatározó, azon belül mikrovállalkozások száma a jelentős.

A Lengyel export öt fő terméke: járműalkatrészek, autók, ülések, finomított kőolaj és video kijelzők. A legfőbb export partnerei: Németország, Egyesült Királyság,

Franciaország, Csehország és Oroszország. Legjelentősebb import termékek: nyersolaj, járműalkatrészek, autók, csomagolt gyógyszerek és számítógépek. Fő import partnerek: Németország, Oroszország, Kína, Olaszország és Franciaország.

6.3. MAGYARORSZÁG GAZDASÁGA

Magyarországnak 9,9 millió lakosa van [Eurostat 2013], területe 93 023 km² [Eurostat 2012.]. Magyarországon a munkanélküliségi ráta 7,6% [KSH 2014. július- augusztus].

Magyarország vezető iparága a gépipar, szintén jelentős a vegyipar, azon belül a gyógyszeripar és a műanyaggyártás. Az ipari termelésben jelentős szerepe van a befektetett külföldi tőkének. A gépjárműiparban jelentős városok Kecskemét, Győr, Szentgotthárd, Esztergom és Miskolc.

Magyarország kedvező mezőgazdasági adottsággal rendelkezik azáltal, hogy nagyméretű és jó minőségű termőfölddel rendelkezik. Magyarországon a legfőbb mezőgazdasági termék a kukorica, de jelentős a zöldség- és gyümölcs termesztés és az állattenyésztés.

Magyarország fő export termékei: autók, műsorszóró berendezések, videó kijelzők, autóalkatrészek és szikragyújtású motorok. Főbb export partnerek: Németország, Románia, Ausztria, Olaszország és Franciaország. Jelentős import termékek: nyersolaj, petróleum, csomagolt gyógyszerek, járműalkatrészek és telefonok. Fő import partnerek: Németország, Oroszország, Kína, Ausztria és Szlovákia.

6.4. SZLOVÁKIA GAZDASÁGA

A négy ország közül Szlovákia rendelkezik a legkisebb területtel (49 037 km²) és lakossága is a legkevesebb (5,4 millió lakos). Azonban a vizsgált országok közül Szlovákiában a legmagasabb a munkanélküliség rátája 13.3% [Eurostat]. A szlovák gazdaság az első és egyetlen a Visegrádi csoportból, amely bevezette az eurót (2009. január 1.), mint hivatalos fizetőeszközt.

A szlovák gazdaság fő húzóágai a vegyipar, kohászat, gépipar és a mezőgazdasági terméket feldolgozó élelmiszeripar. A mezőgazdasági feltételek kedvezőek, a termelés típusa a domborzati viszonyoktól és az éghajlattól függően változik. A hegységekben az állattenyésztés, főként szarvasmarhatartás jellemző. A síkvidékeken búza és kukorica terem, a hűvösebb területeken pedig rozst és burgonyát termesztenek.

Szlovákia fő export termékei: autók, videó kijelzők, gépjármű alkatrészek, kőolaj, és jármű-karosszériák. Fő export partnerek: Németország, Csehország, Lengyelország, Ausztria és Magyarország. Jelentős import termékek: gépjármű alkatrészek, nyersolaj, petróleum, műsorszóró berendezés és LCD-k. Főbb import partnerek: Németország, Csehország, Oroszország és Dél-Korea.

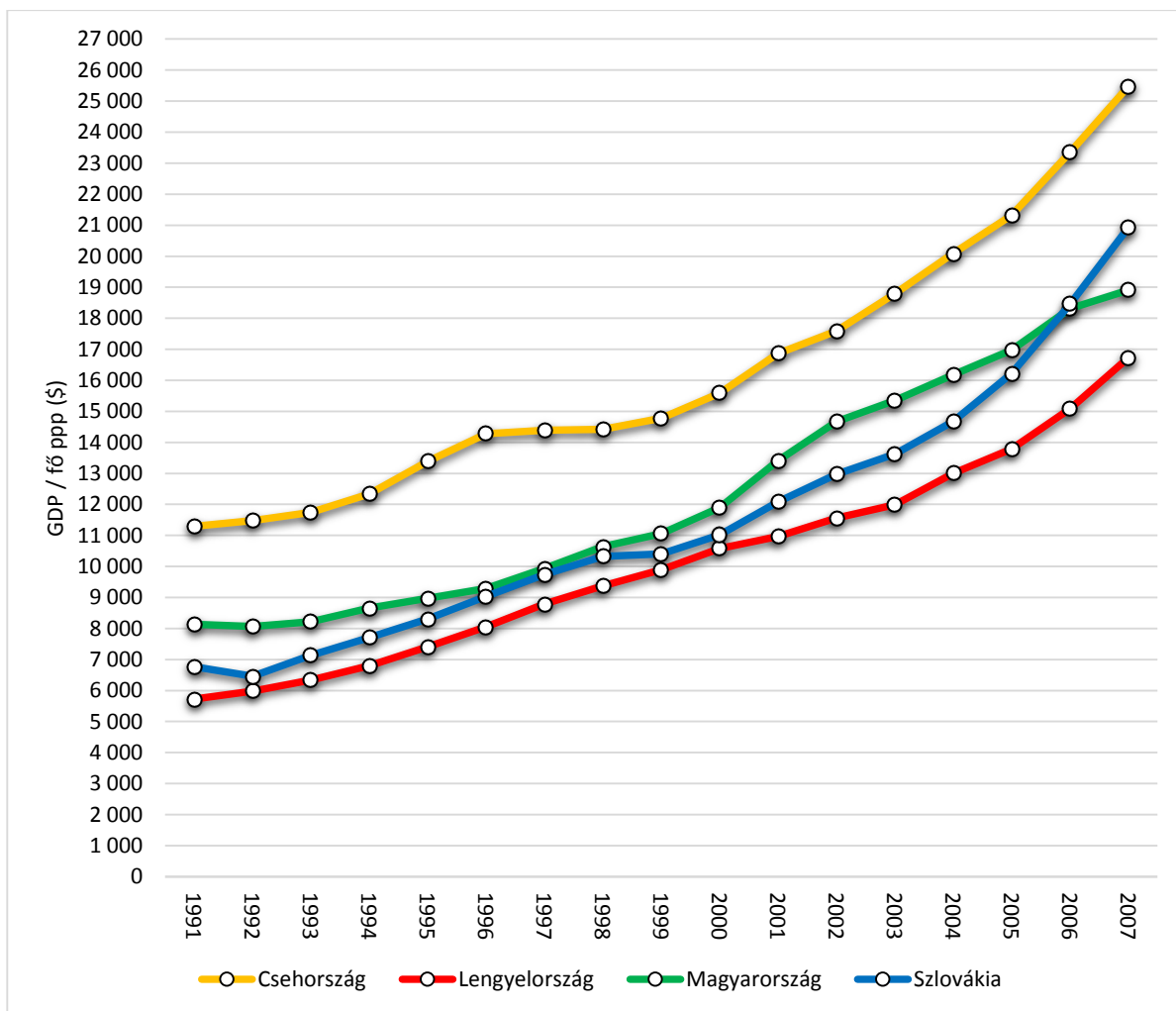
Mind a négy országnál megfigyelhető, hogy Németországnak fontos szerepe van a Visegrádi csoport országainak nemzetközi kereskedelmében. Jellemző szintén a négy országra, hogy nagymértékben importál és exportál gépjármű ipari termékeket.

6.5.A BRUTTÓ HAZAI ÖSSZTERMÉK ALAKULÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

A Visegrádi csoport tagjainak különböző gazdasági helyzettel és adottsággal kell versenyképesnek lenniük és a folyamatos fejlődést fenntartani. Mind a négy ország különböző természeti és gazdasági adottsággal rendelkezik, amelyek a bruttó hazai össztermék mutató eredményén mutatkoznak meg. Az évről-évre történő összehasonlítás többek között segít megmutatni a különböző meghatározó nemzetközi eseményekre való reagálást, az ország stabilitását és a reagálási idejét.

A GDP mutatót nemcsak az adott ország éves termelési teljesítményére és jövedelmének mérésére használják, hanem – a lélekszámmal elosztva – az országban élők életszínvonalának mérőszámaként is értelmezik.

A Visegrádi csoport országainak különböző mutatóinak okát a gazdasági és földrajzi adottságok adják.

1. ábra: A vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP alakulása a Visegrádi országokban 1991-2007

Forrás: World Bank

Az 1. ábra a négy ország éves vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP értékeit mutatja be az 1990-es évektől 2007-ig. Ahogyan azt a diagram is mutatja az országok hazai vásárló erejét főként folyamatos növekedés jellemezte. A cseh gazdaság fejlődése és teljesítménye kiemelkedő a másik három országhoz képest, és ez a mutató produkálta a legnagyobb növekedést ebben az – 1991. és 2007. közötti – időszakban.

A magyar vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP fejlődése a 2000-es évekig szinte minimális volt a csoport többi tagjához képest, amelynek oka a 1989-es rendszerváltásban és annak következményeiben kereshető. A rendszerváltás után magasra szökött az infláció, a munkanélküliség nagy mértékűt öltött és a bruttó hazai össztermék értéke is visszaesett. Magyarországon 1989. előtt a gazdaság nagy része az állam tulajdonában volt, de 1990-es évektől megkezdődött a privatizáció, amely új helyzetet teremtett a magyar gazdaságban.

A cseh és a szlovák GDP növekedése az 1993-as évtől – Csehszlovákia felbomlásától – kezdődik meg. Szintén az 1993-as évtől Csehország mutatója jobb fejlődési tendenciával rendelkezik, mint a Magyarországi mutató.

A 2000-es évektől megindul a növekedés mind a négy ország vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP mutatóiban.

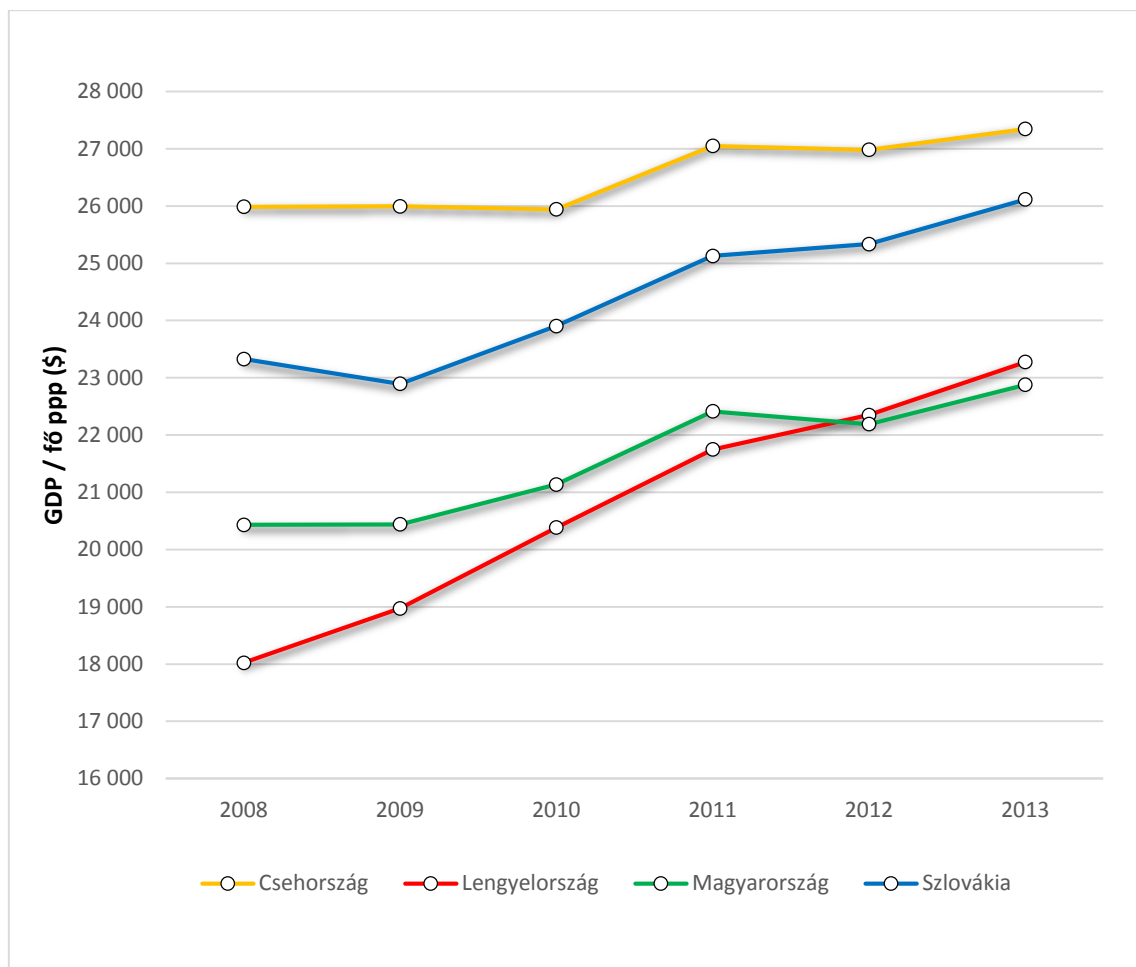
Magyarország lassú, váltakozó növekedése 2000-től folyamatos és egyre nagyobb mértéket ér el ebben az időszakban. A kormány intézkedésének (Széchenyi terv) hatásai miatt elkezdődött a magyar gazdaság fellendülése.

A gazdasági együttműködés eredményét a 2000-es évektől realizálhatjuk és jelenthetjük ki eredményességét, mivel a vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP növekedése egyre nagyobb mértéket öltött.

2004-ben elérte a Visegrádi csoport fő célját, mivel 2004. május 1-jén mind a négy ország csatlakozott az Európai Unióhoz. Az Európai Unióhoz való csatlakozás új előnyökkel járt. Az Európai Unió egyik és legjelentősebb előnye a szabad munka és tőkeáramlás, amely elősegíti a gazdaságok együttműködését és közös fejlődését. Az EU egyben vámunió is, amely szabad mozgást enged az áruknak és szolgáltatásoknak, ezzel kialakítva egy belső saját piacot a tagországok számára.

A szabad termelési tényezők áramlásának és az EU gazdaságpolitikai támogatásának köszönhetően tovább gyarapszik a Visegrádi csoport tagjainak vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP értéke. A cseh mutató az eddig tapasztalt növekedést még jobban növelve gyarapodott, 2007-re elérte a több mint huszonötezer dollárnyi vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP értéket.

Hasonló kiemelkedő eredményt ért el a szlovák mutató, megelőzve a magyar vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP értéket, közelítve a csehországi mutatóhoz.

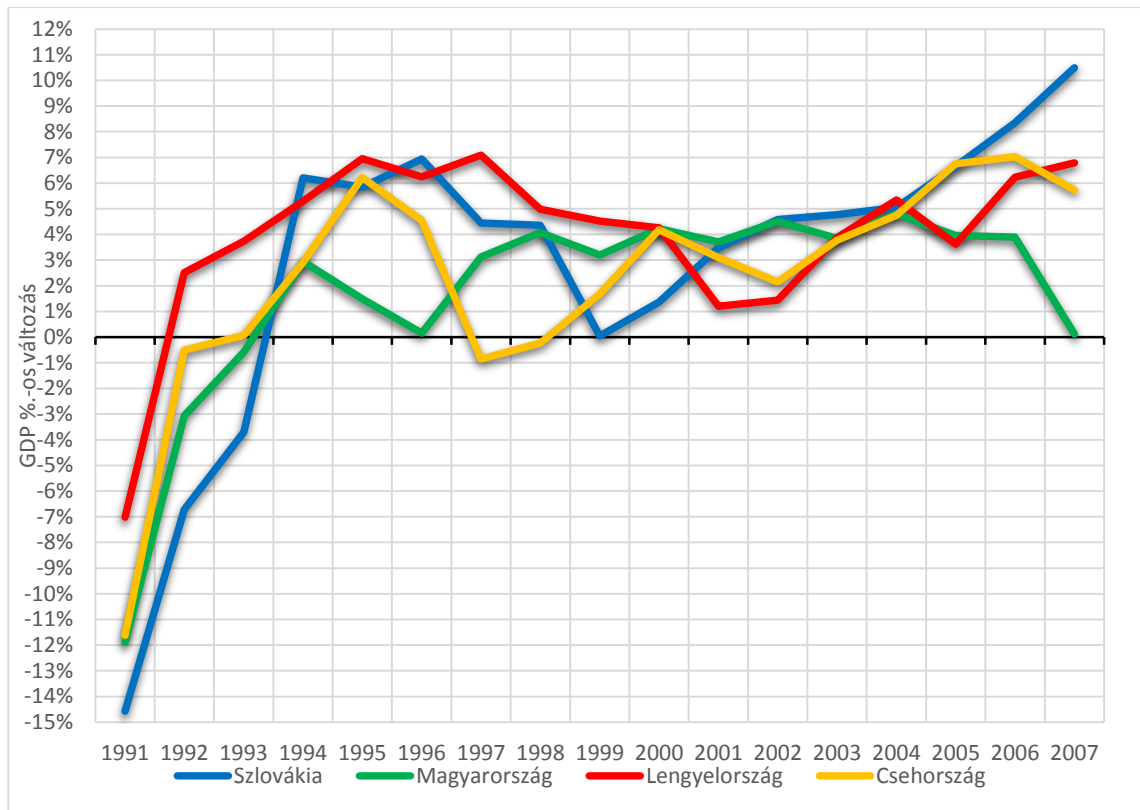
2. ábra: A vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP alakulása a Visegrádi országokban 2008-2013

Forrás: World Bank

A gazdasági világválság 2008-ban robbant ki, azonban ez a 2008-as mutatókon még nem jelentkezik. Azonban a 2009-es mutató már érzékelteti a válság hatását, amely stagnálást vagy éppen csökkenést eredményez a szlovák mutatóban.

Míg 2009-ben visszaesés vagy stagnálás jellemző a szlovák, magyar és cseh vásárlóerő paritáson számított egy főre jutó GDP mutatóiban, addig a lengyel mutató egyedülálló módon folyamatos és egyre nagyobb növekedést ért el, amely az erős gazdasági helyzetének köszönhető. Ezt a jelenséget a "lengyel csodának" nevezték el, mivel nem volt olyan ország, amely a recesszió alatt mégis növekedést ért el, kivéve Lengyelországot. Ez a növekedés megmutatja a lengyel gazdaság rugalmasságát, illetve a kormány gazdaságpolitikájának hatékonyságát. A lengyel csoda 2012-ben ért véget, amikortól a lengyel gazdasági mutató emelkedése a többi országhoz hasonlóan nem kiemelkedő mértékű.

A szlovák mutató a válság miatt csökkent a 2009-es évben, de 2010-től már növekedést produkál. A cseh mutató 2010-ig stagnál, majd a 2011-es évben újra gyarapodást produkál. Magyarország mutatója is szintén változó, amely 2010-ben és 2011-ben növekedést ér el, azonban 2012-ben mégis visszaesés látható.

3. ábra: A GDP éves változása (%) 1991-2007

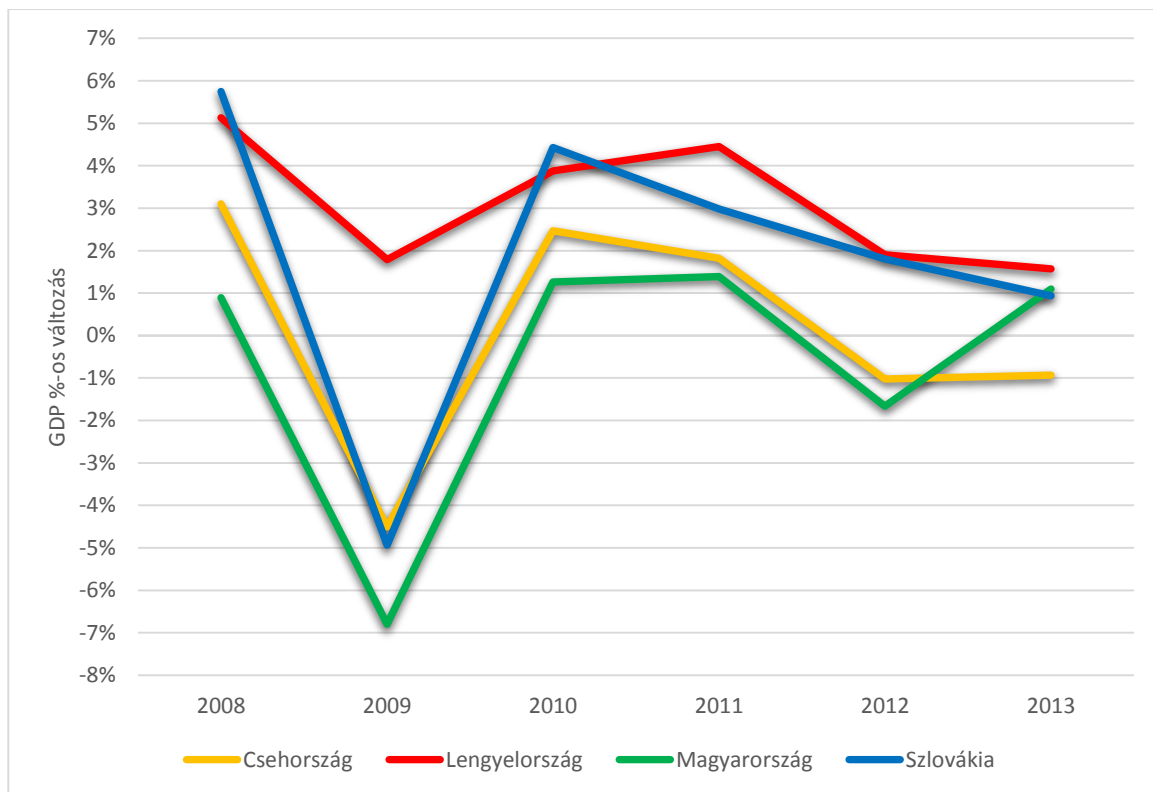
Forrás: World Bank

Az 1. ábrán mutatott folyamatos és egyre nagyobb GDP mutatóval rendelkező lengyel gazdaság növekedési százaléka nem kiemelkedő a Visegrádi csoport másik három tagjával szemben. Mivel a lengyel gazdaság már az 1991-es években nagy összértékű mutatóval rendelkezett, így egy, a többi országgal szembeni nagyobb GDP mutató növekedés a lengyel gazdasággal szemben nem minden esetben lehet jelentős mértékű. Azonban a százalékban mért éves növekedésben is a lengyel gazdaság növekedése a legnagyobb.

A szlovák gazdasági mutató százalékban mért változása a minimális 1999-es 0,04%-os növekedés után egyre nagyobb növekedést produkált, amely a 2007-es évre elérte a 10,49%-ot, amely a harmadik legnagyobb növekedés volt az Európai Unióban. Ez a növekedés az 1998. és 2006. között elfogadott jelentős szociális és gazdasági reformoknak köszönhető.

A magyar gazdasági mutató 1994-től 2006-ig produkált növekedést, 2007-ben szinte stagnálásról beszélhetünk, mert 0,11% növekedést ért el a magyar GDP.

A cseh gazdaság fejlődése hasonló volt a magyarhoz, csak a cseh mutató 1997-ben és 1998-ban visszaesést ért el.

4. ábra: A GDP éves változása (%) 2008-2013

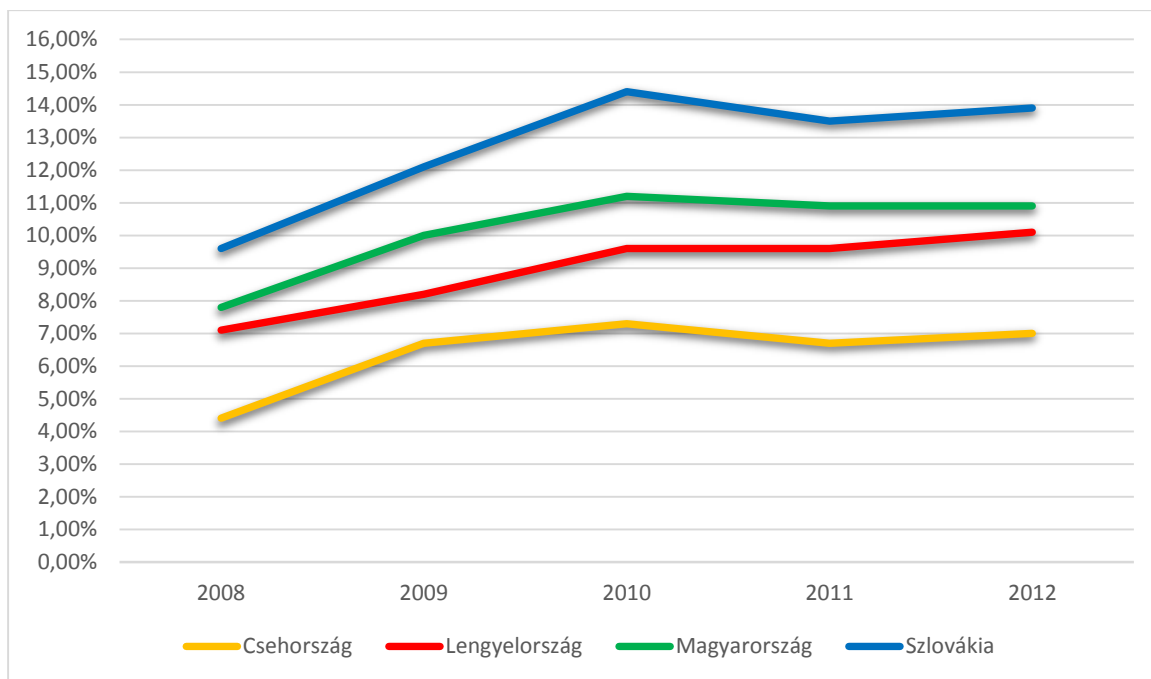
Forrás: World Bank

A vizsgált időszak meghatározó eseménye a 2008-ban kirobbant gazdasági világválság, amely a 2009-es mutatókon tükröződik.

Egyetlen kivétel a lengyel GDP százalékos változásában, amelyben ugyan csökkenés következett be, de még így is százalékos növekedést produkált. Ezt a növekedést a „lengyel csodának” is hívják, amely a 2011-es év befejeztével ért véget.

A lengyelországi növekedés egyedülálló volt az egész Európai Unióban, mivel egyetlen nyugat-európai ország sem tudott ilyen gazdasági mutatókat produkálni.

A válságot legnehezebben a magyar gazdaság kezelte a vizsgált országok közül. A 2009-ben és 2012-ben tapasztalt visszaesés mértéke magasabb a válság többi évében elért növekedéssel szemben.

5. ábra: A Visegrádi csoport országainak munkanélküliségi rátájának alakulása

Forrás: World Bank

A gazdasági világválság hatását a nemzetek munkanélküliségi rátáján is érzékelhetjük. Az 5. ábrán látható munkanélküliség rátájának éves értékeit figyelhetjük meg, amelyben a válság kirobbanását követő évben emelkedés következett be, amely a válság okozta tömeges elbocsátásoknak és a vállalatok megszűnésének köszönhető.

A munkanélküliségi ráta legnagyobb növekedése 2008-ról 2009-re történt, amely a GDP %-os változásában is érzékelteti hatását (5. ábra), ami alapján láthatjuk a GDP és a munkanélküliségi ráta kapcsolatát, amelyet 1962-ben Arthur Melvin Okun fogalmazott meg, amely szerint a GDP-ben történő 2%-os visszaesés (GDP potenciálhoz képest) 1%-os növekedést idéz elő a munkanélküliségi rátában. Okun-törvénye azonban az adatokat vizsgálva nem teljesen pontosan valósul meg, de azt megállapíthatjuk, hogy mindenképpen összefüggés van a munkanélküliségi ráta növekedése és a GDP csökkenése között.

7. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK VÁLLALATDEMOGRÁFIAI VÁLTOZÁSAI

7.1. A VISEGRÁDI CSOPORT ORSZÁGAINAK VÁLLALATDEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

Az Európai Parlament és a Tanács 1893/2006/EK rendelete alapján bevezette az új Európai Közösségben a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozását, amely a NACE (National Association of Corrosion Engineers) 1. javított kiadása és NACE Rev. 2. módszerként ismerhetjük. Ez a korszerű osztályzási rendszer szükséges a közösségi statisztikák előállításában, ami lehetővé teszi a nemzetek gazdasági helyzetének bemutatását és összehasonlítását.

Az Eurostat a NACE Rev. 2- t használja statisztikáinak készítésére. Azonban az aktív gazdasági társaságot számát összesítő statisztikában az Eurostat csak a B kategóriától az N kategóriákba tartozó gazdasági tevékenységeket (kivéve K64.2 vagyonkezelés és holding tevékenység) összesíti és elemzi különböző szempontok alapján. A kimaradó kategóriák: A. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, O. Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás, P. Oktatás, Q. Humán-egészségügyi, szociális ellátás, R. Művészet, szórakoztatás, szabadidő, S. Egyéb szolgáltatás, T. Háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítása szolgáltatás végzése saját fogyasztásra, U. Területen kívüli szervezet.

Az egységes elemzés miatt az Eurostat statisztikai adatait felhasználva fogom elemezni a mikrovállalkozások struktúráját, a foglalkoztatottak számát, az új és megszűnt vállalkozások számát. A Visegrádi csoport országaiban a nemzeti statisztikai hivataloktól gyűjtött adatokból pedig, a kis-, közép- és nagyvállalkozások mértékét, illetve az aktív vállalkozások jogi formáját fogom vizsgálni az adott országban.

1. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Csehországban

	0 foglalkoztatott	1-4 foglalkoztatott	5-9 foglalkoztatott	10+ foglalkoztatott
2008	613 698	140 878	39 631	46 257
2009	706 779	142 768	39 283	44 930
2010	743 081	143 459	39 194	44 067
2011	763 119	145 455	38 031	43 347
2012	750 682	156 439	37 780	42 708

Forrás: Eurostat

A cseh vállalatok kétharmadát a nulla foglalkoztatottal rendelkező vállalatok jellemzik, amelyeknek a számát folyamatos növekedés jellemezte a vizsgált időszakban. A mikrovállalkozások 95%-át fedik le a cseh vállalkozásoknak.

Csehország vállalati struktúrájáról elmondhatjuk, hogy az önfoglalkoztatás a jellemző, ellenben a nagyobb, több foglalkoztatottat alkalmazó vállalatok száma csak kismértékű ebben a szűkített statisztikai adatban.

2. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Csehországban

	0	1-9	10 -19	20-49	50-249	250-
<i>2008</i>	793 951	223 955	29 003	20 464	12 426	2 210
<i>2009</i>	822 874	220 394	28 572	19 609	11 825	2 063
<i>2010</i>	848 783	217 999	27 389	18 817	11 712	2 163
<i>2011</i>	869 445	220 874	26 814	18 763	11 596	2 224
<i>2012</i>	854 329	226 286	25 500	17 900	10 972	2 139

Forrás: Český statistický úřad (CZSO)

A Cseh Statisztikai Hivatal által közölt adatokból is láthatjuk, hogy főként az önfoglalkoztatás a jellemző, ami a 2011-es évig növekvő tendenciát mutatott.

A mikrovállalkozások száma a 2011-es évben kezdte meg a növekedést az addigi csökkenéshez képest, mutatva a válságból való kifelé haladást és a vállalkozási kedv meglétét Csehországban.

Az Európai Unió átlaghoz számítva a cseh KKV szektor a mikrovállalkozások által uralt, amelyek kevesebb, mint 10 főt foglalkoztatnak. Ezek a vállalkozások a foglalkoztatottak egyharmadát és a gazdaság értékének egyötödét teszik ki. Bár a mikrovállalkozások dominálnak, de a hozzáadott értékben a részük nem éri el az EU-s átlagot. A cseh KKV szektor a gyártás irányába tolódik, mivel az ország vonzó a külföldi befektetők számára, amelyek nemzetközi ellátási láncokat hoznak létre helyi KKV beszállítókkal, különösen a motor, jármű alágazatban. A cseh vállalatdemográfia azt mutatja ki, hogy sok cég 15 éves fennállás után lép ki a piacról. 2012-ben a befejezett vállalkozások fele több mint 15 évesek volt annak ellenére, hogy ez idő alatt a helyi piacon jól kidolgozott helyük lett. [Daszkiewicz 2014.a]

A kis- és középvállalkozások száma csökkenő tendenciát mutat az évek során és ez az a két kategória, amelyik a vizsgált időszak alatt nem növekedett.

A nagyvállalatok száma a cseh gazdaságban kis értéket ér el, csupán 2% körüli.

A nagyvállalatok létszáma az évek alatt minimálisan változott, ami mutatja a nagyvállalatok stabilitását és nagyméretű tőkeállományát, ami miatt a válság hatásai sem gyengítették meg ezt a szegmensét a cseh gazdaságnak.

3. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Csehországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	617 235	360 808	298 963	2 986 008	4 263 014
2009	707 438	351 420	273 776	2 733 478	4 066 112
2010	743 616	284 346	257 570	2 701 038	3 986 570
2011	763 704	286 950	250 051	2 736 229	4 036 934
2012	751 214	301 056	248 735	2 718 335	4 019 340

Forrás: Eurostat

Az 5. ábrán látható munkanélküliség változását a 3. táblázat is jól reprezentálja. A táblázat is megmutatja a 2009-ben és 2010-ben bekövetkezett csökkenést a foglalkoztatott munkások számában.

A 2. táblázatban hiába teszik ki a mikrovállalkozások a vállalatok nagy részét, de a Csehországban alkalmazott munkásoknak kétharmadát a 10-nél több embert foglalkoztató vállalatok alkalmazzák.

A 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok által alkalmazottak száma a többi kategóriától eltérően 20%-os növekedést produkált a vizsgált időszakban, ami egy rendkívüli eredmény válság idején.

A legjobban érintett kategória az 1–4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok, amelyek a vizsgált időszak alatt több mint 15%-ot vesztek, a foglalkoztatottjainak számából.

Azonban a mikrovállalkozásokat összesítve – 10-nél kevesebb alkalmazott – az alkalmazottak száma növekedett a válság ellenére, mivel a Szociális és Munkaügyi Minisztérium a válságkezelés érdekében kidolgozta a „Training is a Chance” és „Train Yourself” programot, amely által támogatta azokat a cégeket, amelyek nem vezették be a rövidített műszakokat és magas arányban alkalmazzák a 25 év alattiakat és az 50 év felettieket.

4. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Csehországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	20 698	9 152	1 435	770	32 055
2009	90 689	9 401	1 271	660	102 021
2010	99 265	9 523	1 347	745	110 880
2011	92 362	10 205	1 284	628	104 479
2012	73 625	10 022	1 273	602	85 522

Forrás: Eurostat

Ahogy a vállalatok összetételében is jellemző, így a vállalatok alapításánál is a 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok száma a legjelentősebb.

Azonban megfigyelhető, hogy a válság kirobbanásának ellenére a cseh vállalkozási kedv nem csökkent, sokkal inkább nőtt, főleg a 2009-től 2011-ig, amikor kilencvenezer feletti volt a 0 foglalkoztatottal rendelkező új vállalatok száma a Cseh Köztársaságban.

A növekedést a cseh társasági adó folyamatos csökkenése is elősegítette, mivel a társasági adó 2006-ban 24%, ez 2008. január 1-jétől már 21%-ra mérséklődött és a reform további részében 2010-ig, 19%-ra csökkent. Ez az adócsökkentés nagymértékben kihatással volt a folyamatos cégalapítási kedvre, a gazdasági világválság ellenére.

5. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Csehországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	60 732	6 860	824	494	68 910
2009	68 673	6 634	869	455	76 631
2010	74 403	6 989	973	455	86 820
2011	97 387	6 932	897	494	105 710
2012	75 725	6754	944	444	83 867

Forrás: Eurostat

A 4. táblázatban megfigyelhető vállalkozási kedvet nemcsak az újonnan alapított cégek számában lehet megfigyelni, hanem a megszűnt vállalatok között is, mivel hiába a kormány általi támogatások és a cseh gazdaság viszonylagos stabilitása, ha nem tudnak kereskedni egymással és a környező országokkal.

Ezért is megfigyelhető, hogy az önfoglalkoztató vállalatok egyre nagyobb számban szűntek meg a vizsgált időszakban.

Elmondható az adatok alapján, hogy minél több foglalkoztatottat alkalmaz egy vállalat, annál jobban fenntartható, tovább marad fenn a versenyszférában. Azonban a cseh

vállalatok egyik érdekessége, a hogy 2012-ben megszűnő vállalatok nagy százaléka 15 évnél régebben volt a piacon. Ez a tény azért is érdekes, mivel 15 év alatt egy vállalat megismeri a környezetét, megtanul alkalmazkodni hozzá és ennyi idő alatt már jó piaci kapcsolatokat képes kialakítani.

6. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Csehországban

	Részvénytársaság	Egyéb gazdasági társaságok és vállalatok	Szövetkezet	Állami tulajdonú vállalatok	Egyéni vállalkozók	Önfoglalkoztató mezőgazdasági termelők és vállalkozók
2008	22 700	288 609	15 338	526	1 859 506	97 996
2009	23 312	305 788	15 636	420	1 903 438	32 863
2010	23 991	323 762	15 690	358	1 935 557	34 033
2011	24 667	340 626	15 536	308	1 972 364	35 119
2012	25 057	357 421	15 362	289	1 970 098	35 629

Forrás: Český statistický úřad (CZSO)

A cseh gazdaság összetételén láthatjuk, hogy főként az egyéni vállalkozók száma jelentős. Az önfoglalkoztató mezőgazdasági termelők és a vállalkozók száma a válság hatására drasztikusan csökkent, ami utal a cseh mezőgazdaság helyzetére, mivel a cseh gazdaság a mezőgazdasági termékeket főként importból szerzi meg.

Az állami tulajdonban lévő vállalatok száma a vizsgált időszakban majdnem a felére csökkent, ami a gazdasági válság miatti intézkedéseknek köszönhető.

A szövetkezetek számában jelentős változás nem következett be, helyzetük stabil a cseh gazdaságban.

A részvénytársaságok száma nőtt a vizsgált időszak éveiben, ami a részvénytársaságok alaptőkéjét figyelembe véve – 2 000 000 CZK minimum – a cseh gazdaság erejét mutatja.

7. táblázat Vállalatok száma – méret szerint – Lengyelországban

	0	1-4	5-9	10+
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott
2008	1 211 998	447 799	84 610	90 553
2009	1 215 760	483 105	119 485	92 014
2010	1 297 483	458 464	106 526	94 640
2011	1 307 276	477 071	101 229	98 155
2012	1 327 651	469 269	96 648	96 311

Forrás: Eurostat

A mikrovállalkozások száma a többi országhoz hasonlóan a legnagyobb értéket képviseli, mivel a lengyel vállalatok 95%-a mikrovállalkozás.

Lengyelország a gazdasági válságot különleges módon jól viselete és gazdasági növekedést is tudott elérni a válság ideje alatt. A lengyel csoda megfigyelhető a vállalatok számában is, mert folyamatos növekedés látható a vállalatok számában.

A foglalkoztatottal rendelkező vállalatok számában 2012-ben látható csökkenés, de ez a csökkenés csak pár százalékértékű.

8. táblázat Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) –**Lengyelországban**

	0-9	10 -49	50-249	250 -
2008	3 568 137	154 833	29 323	12 426
2009	3 548 354	159 705	29 730	11 825
2010	3 713 677	161 550	29 731	11 712
2011	3 674 970	160 851	29 340	11 596
2012	3 794 489	146 489	29 787	10 972

Forrás: Główny urząd statystyczny CSOP

A Lengyel Központi Statisztikai Hivataltól elérhető adatok alapján kijelenthető, hogy a mikrovállalkozások közel kétharmada a kihagyott gazdasági tevékenységek egyikében végzi tevékenységeit. A legvalószínűsíthetőbb tevékenységi kör a mezőgazdaságban kereshető, mivel Lengyelország fő ágai közé tartozik a mezőgazdaság. Másik oka a mezőgazdaság erősségének, hogy kedvezőek a természeti adottságok és a lengyel gazdaság főként a belső piacra termel.

A KKV-k száma Lengyelországban hasonló az EU-s átlaghoz, de a lengyel KKV szektorban több mikrovállalkozás van, mint kisvállalkozás. A KKV szektor foglalkoztatottjainak száma nagyobb, mint az EU-s átlag. A lengyel KKV-k teljesítménye a tudás intenzív szolgáltatások szektoraiban az EU-s átlag alatt teljesít. A lengyel KKV

szektor tagjai kisebb valószínűséggel lépnek be új piacokra az Európai Unión kívül. [Daszkiewicz 2014.b]

A mikrovállalkozások száma 2012-re 6%-kal nőtt a 2008-as számhoz képest, ami mutatja, hogy a lengyel gazdaság folyamatosan nőtt és új vállalatok alakultak az évek alatt.

A középvállalatok száma a vizsgált időszakban minimálisan növekedett. A nagyvállalatok száma 2008-ról 2012-re közel 12%-kal csökkent.

9. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Lengyelországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	1 399 319	1 343 054	658 650	6 144 263	9 545 286
2009	1 320 917	1 363 098	899 915	6 072 291	9 656 221
2010	1 388 512	1 271 981	789 512	6 082 757	9 532 762
2011	1 395 754	1 053 658	737 095	6 052 956	9 239 463
2012	1 416 727	1 130 865	714 303	6 010 508	9 272 403

Forrás: Eurostat

A foglalkoztatottság arányában megfigyelhető az, hogy mint a többi országban, itt is a kis-, közép- és nagyvállalatok foglalkoztatják a munkások kétharmadát.

A foglalkoztatás mérete leginkább a 0 foglalkoztatottal rendelkező önfoglalkoztató vállalatoknál volt kiegyensúlyozott és a 2009-es csökkenés után már nem volt visszaesés a foglalkoztatottak számában.

A kis-, közép- és nagyvállalkozások fokozatos csökkentéssel, fokozatos leépítéssel érhettek el a százharmincezerrel kevesebb foglalkoztatott létszámot.

A kormányzat 2009-ben 13 kormányzati intézkedésből álló csomagot fogadott el, hogy a foglalkoztatottsági szintet és a munkahelyeket biztosító vállalatokat fenntartsák. Ezért az állam pénzügyi támogatást nyújtott az új alkalmazottak bérének finanszírozásához.

10. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Lengyelországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	205 580	30 577	3 253	1 878	241 288
2009	210 107	30 366	4 069	789	245 331
2010	237 831	28 113	3 002	1 325	270 271
2011	210 742	31 106	3 905	1 408	247 161
2012	199 121	25 805	2 758	1 490	229 174

Forrás: Eurostat

A lengyel gazdaságban a vállalkozói kedv nem csökkent a válság ellenére sem, köszönhetően a kormány gazdaságpolitikájának. A Stabilitási és Fejlesztési Terv által az Államkincstár által nyújtott garanciákat és kezességek összegét 40 milliárd, később 55 milliárd zlotyra emelte és segítette a könnyebb hitelhez jutást.

Ezeknek az intézkedéseknek köszönhetően az újonnan alapított vállalatok száma nem csökkent drasztikusan az évek alatt.

Leginkább a 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalat alakult az évek során.

11. táblázat: Megszűnt vállalatok – száma méret szerint – Lengyelországban

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	131 697	29 059	2 852	1 608	165 216
2009	164 304	36 672	4 024	1 614	206 614
2010	172 344	30 344	3 131	1 184	207 003
2011	202 782	35 469	3 679	1 563	243 493
2012	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a

Forrás: Eurostat

A lengyel kormány intézkedései ellenére a megszűnő vállalkozások száma egyre inkább növekedett az évek alatt, de nem haladta meg az újonnan alapított vállalkozások számát (10. táblázat).

A legtöbb megszűnés a 0 foglalkoztatottal rendelkező csoportban lévő vállalatoknál történt abból adódóan is, hogy ezek általában kis tőkéjű, családi vagy baráti vállalkozások, amelyeket a gazdasági válság hatásai negatívan érintettek.

A kis-, közép- és nagyvállalkozások száma nem csökkent drasztikusan, stabilan tartották helyzetüket a lengyel gazdaságban.

12. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Lengyelországban

	Személyi tulajdonban lévő korlátlan felelősségű	Magán, vagy nyilvánosan jegyzett részvénytársaság korlátozott felelősséggel	Személyi tulajdonban lévő korlátolt és korlátlan felelősségű társaságok, szövetkezetek és egyesületek	Összesen
2008	1 678 914	116 279	39 767	1 834 960
2009	1 747 794	121 360	41 210	1 910 364
2010	1 792 179	123 207	41 727	1 957 113
2011	1 808 011	131 906	43 814	1 983 731
2012	1 803 185	140 880	45 815	1 989 879

Forrás: Eurostat

A lengyel vállalatok jogi forma szerinti bontását az Eurostat által gyűjtött adatok alapján vizsgálom. A 12. táblázatból megfigyelhető, hogy a lengyel vállalatok jelentős része korlátlan felelősséggel rendelkező társaságok. Ennek a jogi formának a száma a vizsgált időszakban folyamatosan nőtt 2011-ig.

A magán, vagy nyilvánosan jegyzett részvénytársaság, amely korlátozott felelősséggel rendelkezik, szintén növekvő tendenciát mutat, amely 2008-tól 2012-ig több mint 20%-ot növekedett.

A személyi tulajdonban lévő korlátlan és korlátozott felelősségű társaságok illetve szövetkezetek, egyesületek és egyéb jogi társulások száma a legkisebb a lengyel gazdaságban. Ennél a mutatónál is, mint a részvénytársaságoknál, több mint 20%-os növekedés tapasztalható a bemutatott időszak kezdő és záró ideje között.

Magyarországon 2008. január 1-jén lépett életbe a NACE Rev. 2. magyar nyelvű megfelelője a TEÁOR'08 (Tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere). Ezt a TEÁOR rendszert használjuk a cégek fő és egyéb tevékenységének megállapítására. A KSH által gyűjtött adatok az Eurostat számaitól a bele nem számított kategóriák vállalataival térnek el.

13. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Magyarországon

	0 foglalkoztatott	1-4 foglalkoztatott	5-9 foglalkoztatott	10+ foglalkoztatott
2008	248 459	260 734	34 251	31 938
2009	250 335	248 375	31 975	28 729
2010	250 808	251 199	32 409	28 952
2011	241 176	255 111	32 516	29 086
2012	209 039	254 807	32 464	28 439

Forrás: Eurostat

A 13. táblázatban megfigyelhető, hogy Magyarországon a vállalatok jelentős részét a mikrovállalkozások teszik ki. Ezen kategórián belül is a leginkább kedveltnek nevezhető a 0 vagy maximum 4 főt foglalkoztató vállalat. Ebből következtethetünk arra, hogy Magyarországon nagyon gyakori az önfoglalkoztatás, amely egymagában nincs nagy hatással a magyar gazdaságra, de számukat és erejüket összesítve, már egy erős tényezője a gazdaságnak.

A vizsgált időszakban a legjobban befolyásolt réteg az ötnél kevesebb embert foglalkoztató vállalkozások csoportja, mivel kis méretük és valószínűsíthetően kis tőke méretük miatt a válság idején a leginkább sebezhetőek. Megfigyelhető, hogy még 2010-ben is növekedett a vállalatok száma, több mint 250 ezer 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalat létezett Magyarországon, ez azt jelenti, hogy a vállalatnak nincsenek alkalmazottjai csak a tagjai dolgoznak a cégben. Majd a 2012-es évre ez a szám kevesebb, mint 210 ezer vállalatra csökkent. Ez több mint 15%-os csökkenést jelent a 2012-es évre. Az 1-4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok száma 2009-re csökkent, azonban 2010-ben és 2011-ben növekedett számuk, de nem érte el a válság kirobbanásának évét.

Az 5-9 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok száma 2009-ben csökkent, azonban az elkövetkezendő 3 évben lassú növekedéssel közelítette meg a 2008-as számot.

14. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) – Magyarországon

	1-9	10 -19	20-49	50-249	250-
2008	666 371	18 853	10 073	5 157	954
2009	675 102	17 202	9 076	4 746	870
2010	664 488	18 067	8 613	4 640	872
2011	658 310	18 074	8 483	4 643	865
2012	613 241	17 312	8 690	4 578	871

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A 13. táblázathoz képest látható, hogy a KSH adatai szerint az 1-9 foglalkoztatottal rendelkező vállalat több, mint százezerrel nagyobb számú, mint az Eurostat statisztikája szerint. Ez a többlet az Eurostat által kihagyott kategóriákban található és főként a mikrovállalkozások számát érinti.

Magyarország KKV szektora nagyon hasonló az EU-s átlaghoz. Magyarországon is, mint az Európai Unióban a négy legfontosabb szektor (kis- és nagykereskedelem, gyártás, szakmai tevékenységek és az építőipar) termeli a hozzáadott érték kétharmadát. A high-tech feldolgozóipari cégek és a tudás intenzív szolgáltatások számánál csak kis különbség van a magyarországi és az EU-s átlag között. A magyarországi mikrovállalkozások – melyek 10-nél kevesebb főt foglalkoztatnak – alkalmazzák a foglalkoztatottak számának 35,5%-át. [Daszkiewicz 2014.c]

A KSH adataiban is megtalálható az a nagymértékű visszaesés a mikrovállalkozások számában, mint amit az Eurostat (13. táblázat) adataiban figyelhetünk meg.

A kisvállalkozások (10-49 foglalkoztatott) számában lassú csökkenés látható, de ezt a szegmensét is érintette a vállalatoknak a gazdasági válság.

Ezen időszak alatt a középvállalkozások (50-249) számában lassú csökkenés tapasztalható, kivéve a 2010. évet, amikor nagyon minimális növekvés (3 vállalat) figyelhető meg.

A nagyvállalatok (250 -) száma a legkevesebb a magyar gazdaságban, és nagyságukból, stabilitásukból és erejükből adódóan létszámuk nem csökkent drasztikusan csak lassú mértékben.

Az egy-egy kategóriában történő csökkenés és növekedés kölcsönhatásban lehet egymással, mivel az elbocsátások miatt egy kisebb nagyvállalatból könnyen lehet középvállalkozás, de középvállalkozásokból is kisvállalkozás és kisvállalkozásból mikrovállalkozás.

15. táblázat: Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint –

Magyarországon

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	248 583	483 162	224 990	1 788 638	2 745 373
2009	252 287	450 612	209 821	1 619 939	2 532 659
2010	259 097	454 176	213 226	1 607 163	2 533 662
2011	248 692	457 498	213 862	1 658 774	2 578 826
2012	217 479	452 521	213 465	1 637 153	2 520 618

Forrás: Eurostat

A 14. táblázatban a KKV-k túlnyomó többsége volt a jellemző, azonban a méretükből fakadóan kevés alkalmazottal rendelkeznek, ezért a foglalkoztatott munkaerő kisebb arányával gazdálkodnak. A kis-, közép- és nagyvállalatok a foglalkoztatott lakosságnak körülbelül a kétharmadát alkalmazzák.

Az Eurostat által működő gazdasági társaságok kategóriába számított vállalkozások 2008-ban 2 745 373 főt foglalkoztattak, amely a vizsgált időszak végére több mint kétszázezerrel csökkent.

A 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok csak azokat a dolgozókat alkalmazzák, akik a társaság tagjai. Ezért láthatjuk a vállalatok megszűnésének hatását ennek a kategóriának a foglalkoztatottsági változásaiban, de mivel a tagok száma nem csak egy személy lehet, és ez alapítás után is módosulhat, ezért is növekedhet a tagok száma a vállalatok megszűnése ellenére.

A mikrovállalkozások fennmaradó részében 2009-ben észlelhetünk egy tömeges elbocsátási hullámot. 2010-ben egy kisebb növekedés figyelhető meg, amely kapcsolatban lehet a 2010. január 1-jétől, a munkáltató által fizetett társadalombiztosítási járulékok 27%-ra csökkentésével (nyugdíjbiztosítási járulék 24%, egészségbiztosítási járulék 2%, munkapiaci járulék 1%).

16. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Magyarországon

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	32 119	24 354	1 273	668	58 414
2009	28 595	20 930	1 089	660	51 308
2010	32 476	21 947	1 237	710	56 370
2011	29 754	23 928	1 250	744	55 676
2012	23 545	20 118	959	529	45 151

Forrás: Eurostat

A Magyarországon működő mikro- és kisvállalkozások legnagyobb részét korlátolt felelősségű társaság és betéti társaság alkotja. Ezen időszakban mindkét vállalkozás típus népszerű volt, mivel alacsony költségekkel – Bt. 15 000 Ft egyszerűsített cégalapítási illeték, Kft. 500 000 Ft alapítási tőke és 15 000 Ft egyszerűsített cégalapítási illeték – lehetett alapítani.

A 2008–2012. közötti időszakban főként az önfoglalkoztató vállalatok és az 1-4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok alapítása volt jellemző. Azonban a válság miatt az alapítási nagyságok nem növekedtek, hanem inkább kevesebb vállalatot alapítottak.

17. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Magyarországon

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	35 805	22 730	1 893	1 765	62 193
2009	29 884	21 349	1 618	1 099	53 950
2010	37 063	22 530	1 619	1 196	62 408
2011	56 085	26 722	1 548	1 028	85 383
2012	51 290	27 114	1 780	1 265	81 449

Forrás: Eurostat

A mikrovállalkozások tőkeérzékenysége miatt a válság negatív módon hatott a létezésükre. Egyre több vállalat szűnt meg 2009-től, legfőképpen az önfoglalkoztatású vállalatok esetében. Az 1-4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok is nagy számban szűntek meg, mutatva azt is, hogy ezek a társaságok csak ideálisnak mondható gazdasági helyzetben képesek hosszútávon fennmaradni.

Az 5-9 és 10-nél több foglalkoztatottal rendelkező vállalatok esetén kevésbé magas a megszűnő vállalkozások száma, amely azt valószínűsítheti, hogy nagyobb piaci részesedéssel, magasabb tőkemennyiséggel rendelkeznek, mint az önfoglalkoztató vállalatok.

18. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Magyarországon

	Kkt.	Bt.	Kft.	Rt.	Szövetkezet	Egyéni vállalkozó	Összesem
2008	4 625	146 347	206 344	3 733	2 318	332 918	701 408
2009	4 299	137 136	222 289	3 817	2 185	313 887	688 966
2010	4 027	129 165	239 673	3 898	2 152	311 733	696 680
2011	3 760	120 725	256 200	4 024	1 840	297 540	690 375
2012	3 465	112 109	264 732	4 143	1 769	252 187	644 692

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Magyarországon a létező vállalatok jogi formáját tekintve a legjellemzőbb a Kft. és a Bt., ami annak köszönhető, hogy 2009-ben a Kft. jegyzett tőkéjének mértéke 500 000 Ft-ra mérséklődött, ami által a magyar vállalkozási kedv a Kft-k alapításában nyilvánult meg, amely így elérhető közelségbe került és a felelősség korlátozása miatt népszerű társasági forma.

A 16. táblázat értékeiben megmutatkozik, hogy a Bt.-k számát csökkenés jellemzi, amely a Kft. kedvező feltételekkel történő alapításának is köszönhető.

Az egyéni vállalkozók és szövetkezetek száma csökkenésnek indult a vizsgált időszakban. Azonban a Kkt.-k és Rt.-k száma növekedett a 2008-tól 2012-ig tartó időszakban.

19. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában

	0 foglalkoztatott	1-4 foglalkoztatott	5-9 foglalkoztatott	10+ foglalkoztatott
2008	222 013	79 222	19 932	24 820
2009	233 004	97 593	16 245	16 086
2010	254 953	100 218	7 936	11 007
2011	252 186	139 837	14 814	15 072
2012	245 068	130 405	14 123	14 773

Forrás: Eurostat

A szlovák vállalatok közül több mint 90% a mikrovállalkozás, azon belül a 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok a legjellemzőbbek. A szlovák gazdaság ezen időszakban erősnek mondható, mivel 2009. január 1-jétől bevezette az eurót, mint hivatalos fizetőeszközt, ami a koronát váltotta fel. Ezzel Szlovákia az első olyan ország a Visegrádi csoportból, amely hivatalos fizetőeszközeként az eurót használja.

A 0 és 1-4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok száma növekedett a vizsgált időszakban, mutatva a lakosság vállalkozási kedvét.

A többi kategóriát a csökkenés jellemezte, amely lehet a tömeges elbocsátás, esetleges megszűnések okozata.

20. táblázat: Vállalatok száma – méret szerint (foglalkoztatottak száma) –

Szlovákiában

	0-9	10 -49	50-249	250-	Összes
<i>2008</i>	287 170	34 707	4 483	852	588 181
<i>2009</i>	287 488	33 741	4 403	829	593 219
<i>2010</i>	315 475	16 262	4 204	746	607 397
<i>2011</i>	307 084	22 702	4 295	756	612 412
<i>2012</i>	401 221	17 912	4 082	761	610 381

Forrás: Štatistický úrad SR (SOSR)

A Szlovák Statisztikai Hivatal adataiból megállapítható, hogy ez a táblázat (20. táblázat) – adatai összegezve – nagy különbséget mutat az Eurostat által (19. táblázat) kiadott adatokkal, ezért a kihagyott tevékenységeket művelő vállalatok számával növelt adatokat kaphatjuk meg, ha a szlovák adatokat nézzük.

A szlovák KKV szektor nagy koncentrációt mutat a gyártó tevékenységet folytató ágazatban, a KKV-k integrálódtak az Európa-szerte lévő ellátási láncokban, hasonlóan más európai országokhoz. Ezért a gyártási szektor exportja magas az Európai Unióban (70%), a kis és nagykereskedelmi és közlekedési ágazatnak is magas az exportja (89% és 99%). [Daszkiewicz 2014.d]

Azonban ezen a táblázat alapján is kijelenthető, hogy a mikrovállalkozások alkotják a szlovák vállalati struktúra döntő többségét. A mikrovállalkozások száma ráadásul növekvő tendenciát mutat az évek során a másik három kategóriával szemben.

A nagyvállalatok száma elhanyagolható az összes vállalat számát nézve, de a gazdaságban nagyon fontos szerepük van. Számuk a vizsgált időszakban csökkenésnek indult, több min 10%-uk szűnt meg.

21. táblázat Foglalkoztatottak száma – vállalatok mérete szerint – Szlovákiában

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	222 013	177 308	141 810	1 165 232	1 706 363
2009	233 004	183 034	110 817	975 419	1 502 274
2010	254 953	134 285	51 991	877 615	1 318 844
2011	252 186	223 671	99 962	935 231	1 511 050
2012	245 068	213 640	94 770	950 774	1 504 252

Forrás: Eurostat

A foglalkoztatottak számának alakulásánál – ahogyan az eddigi országoknál is – megfigyelhető volt, a mikrovállalkozások száma meghatározó a gazdaságban, de a foglalkoztatott munkaerő nagyobb százaléka nem ebbe a szegmensbe koncentrálódik.

A válság megjelenése a szlovák gazdaságban előidézte az egyre jobban növekvő munkanélküliséget, amely ellen a szlovák kormány különböző intézkedéseket hajtott végre.

A szlovák kormány legfőbb ösztönző erejét koncentrálja, hogy segítse az önfoglalkoztatást és a társadalmi vállalkozások kialakítását, amelyeknek különböző pénzügyi segítségeket és adókedvezményeket nyújt.

Ezeknek a reformoknak köszönhetően indulhatott meg a foglalkoztatottak számának növekedése a 2011-es évtől. Azonban a mikrovállalkozások foglalkoztatott létszámában már a 2010-es évben gyarapodás indult meg.

22. táblázat: Új vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	35 174	16 060	1 361	1 052	53 647
2009	37 070	21 237	611	372	59 290
2010	28 047	20 576	389	342	49 354
2011	32 730	27 135	551	287	60 703
2012	27 174	14 939	429	251	42 793

Forrás: Eurostat

A megemlített vállalkozásokat segítő intézkedések az új vállalatok alapításában is tükröződnek.

A 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalkozások alakultak főleg a vizsgált időszakban. 2011-ben az ilyen vállalatok alapításának száma már megközelítette a 2008-as értéket.

Az említett intézkedések (társadalmi vállalkozások) miatt indulhatott meg az 1-4 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok egyre nagyobb mértékű alapítása, bizonyítva a reform hatékonyságát.

Azonban az 5-nél több foglalkoztatottal rendelkező vállalatok alapítása a 2009-es és 2010-es években a töredékére csökkent. A 10 vagy több foglalkoztatottat alkalmazó vállalatok alapítása tovább csökkent, 2012-ben a negyede volt a 2008-as alapítási számnak.

23. táblázat: Megszűnt vállalatok száma – méret szerint – Szlovákiában

	0	1-4	5-9	10+	Összesen
	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	foglalkoztatott	
2008	32 823	5 157	653	725	39 358
2009	32 538	4 725	591	497	38 351
2010	19 454	6 908	249	271	26 882
2011	39 739	26 915	388	192	67 234
2012	28 526	4 100	192	183	33 001

Forrás: Eurostat

A 0 foglalkoztatottal rendelkező vállalatok, ahogyan a többi országban, Szlovákiában is nagy ütemben szűntek meg, kivéve a 2010-es évet, amikor kevesebb, mint húszezer vállalat szűnt meg, azonban ez az év volt csak kivétel, mivel már a következő évben közel negyvenezer vállalat szűnt meg.

A másik ilyen nagyszámú megszűnéssel rendelkező vállalatok azok, amelyek 1-4 foglalkoztatottal rendelkeznek. Az említett kategóriába tartozó vállalatoknál a 2010-es év kiemelkedően tragikus volt, mert négyszer több vállalat szűnt meg, mint az előző évben.

Az 5 és annál több foglalkoztatottal rendelkező vállalatok egyre csökkenő számban szűntek meg, a kezdeti, közel ezernégyszázas megszűnési számból 2012-re csak háromszázhetvenöt megszűnésre került sor.

24. táblázat: Vállalatok száma – jogi forma szerint csoportosítva – Szlovákiában

	Korlátolt felelősségű társaság	Részvénytársaság	Szövetkezet	Állami vállalatok	Önfoglalkoztató alkalmazottak és mezőgazdasági termelők
2008	106 017	5 227	1 535	23	410 030
2009	112 997	5 358	1 553	23	405 850
2010	127 778	5 547	1 580	21	402 580
2011	138 395	5 616	1 573	20	394 791
2012	148 921	5 654	1 542	20	379 957

Forrás: Štatistický úrad SR (SOSR)

Szlovákiában kedvelt társasági forma a korlátolt felelősségű társaság, amelynek száma folyamatosan nőtt, ami köszönhető annak is, hogy 2009-ben Szlovákia bevezette az eurót, elősegítve a nagyobb tőkeáramlást a szlovák gazdaságba.

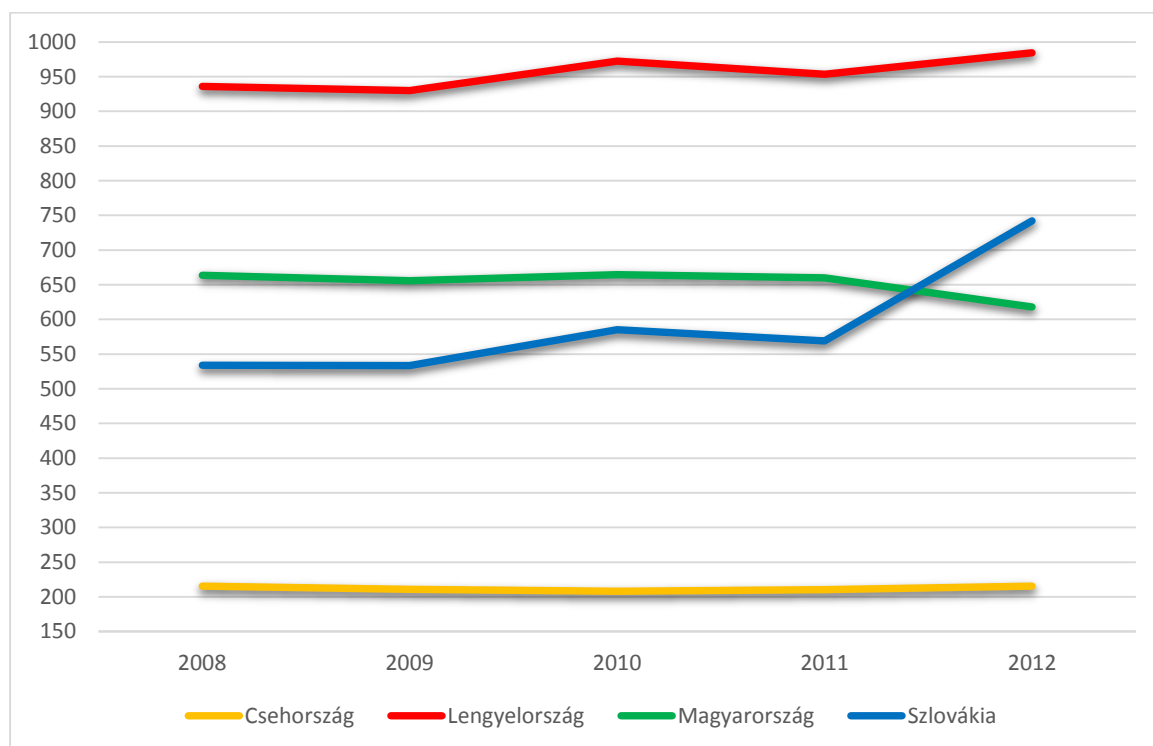
A részvénytársaságok száma gyarapodott, de nem nagymértékben, ez köszönhető annak, hogy részvénytársaság alapítása Szlovákiában is költséges vállalkozási forma.

A szövetkezetek más országokhoz hasonlóan stabil helyzetben voltak, számukban a változás nem jelentős.

Az állami vállalatok száma csökkent, ami köszönhető a válságnak és az állam esetleges megszorításainak.

Az önfoglalkoztató alkalmazottak és mezőgazdasági termelők száma az állami ösztönzés ellenére folyamatos csökkenést mutat, azonban még így is a jelentős számban vesznek részt a szlovák gazdaságban.

7.2. VÁLLALATFAJTÁK ELOSZLÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

6. ábra: 10 000 főre jutó mikrovállalkozások száma

Forrás: saját szerkesztés World Bank, CZSO, CSOP, KSH és SOSR alapján

A 10 000 főre jutó mikrovállalkozások száma a legmagasabb a Visegrádi csoport országaiban, de ez egy torzított adat, mivel a mikrovállalkozásokba az önfoglalkoztatók is bele vannak számolva, ezáltal is növelve a mutató értékét.

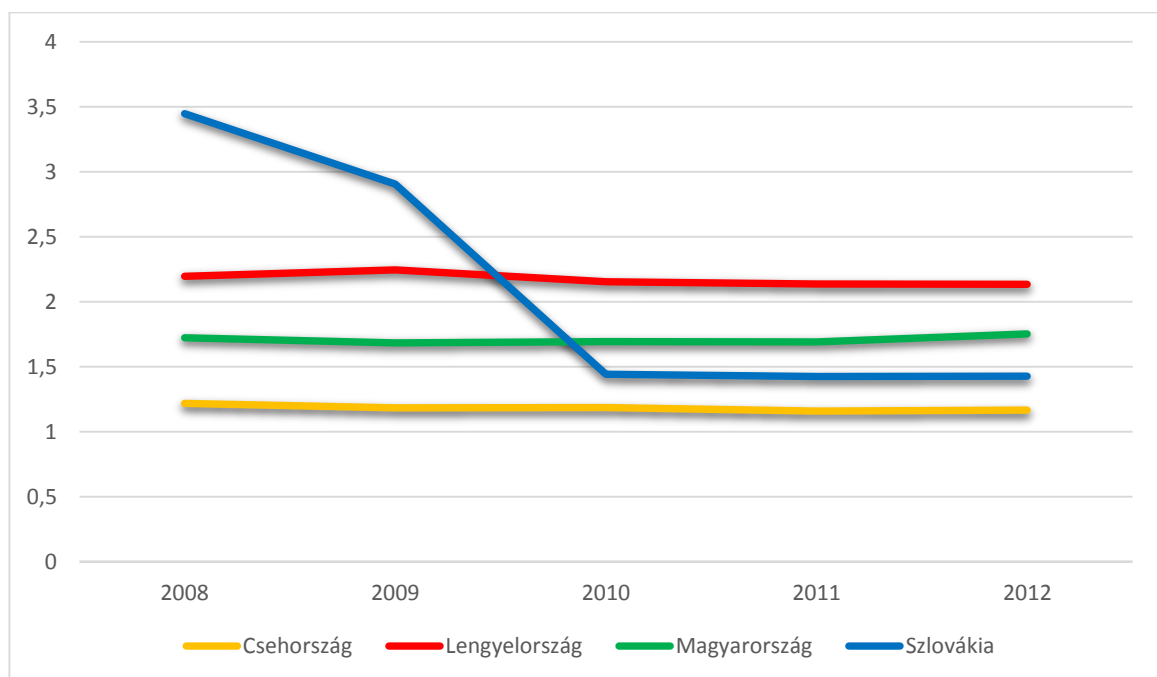
10 000 főre jutó mikrovállalkozások számát tekintve Lengyelország rendelkezik a legnagyobb mutatóval. A 10 000 főre jutó lengyel mikrovállalkozások száma a válság és növekvő lakosság ellenére növekedett a 2010-es évben, amely növekedés már a 2011-es munkanélküliségi rátában megfigyelhető stagnálást okozhatta. A többi országhoz képest magas szám oka lehet, ahogyan azt korábbi elemzésben (6.2 *Lengyelország gazdasága*) is említettem, hogy Lengyelországra jellemző a mezőgazdasági tevékenység és az, hogy főként belső fogyasztásra termel, így a mikrovállalkozások is életképesek maradhatnak a versenyszférában. Ezzel is igazolva azt a régi állítást, hogy Lengyelország vállalkozói kultúra.

Magyarországon a folyamatos népességfogyás arányával hasonló módon alakult a mikrovállalkozások száma, ezért csak minimális mértékben tér el a mutatószám. A 2012-es év kivétel ebből a szempontból, amikor a 10 000 főre jutó mikrovállalkozások nagymértékű csökkenése következett be. Ebben az időszakban több mint negyvenötezer

mikrovállalkozás szűnt meg Magyarországon, így csökkentve a 10 000 főre jutó számot, azonban ez a mutató csökkenés nem jelentkezik a magyar munkanélküliségi rátában, amely az előző év (10,9%) értékét tartja.

Csehországban a 10 000 főre jutó mikrovállalkozások száma a vizsgált időszakban nem mutat jelentős változást. Azonban a mikrovállalkozások számának csökkenésével az adott évi munkanélküliségi ráta növekedett, ezzel is lehetséges összefüggést teremtve a mikrovállalkozások számának és a munkanélküliség változásának tekintetében. Azonban a relatív alacsony mikrovállalkozások számát nézve láthatjuk, hogy talán nem a mikrovállalkozásokban van a korábban látott cseh gazdaság ereje.

Szlovákiában a mikrovállalkozások folyamatos növekedése figyelhető meg – kivétel a 2011. év –. A mikrovállalkozások változásának lehetséges hatása az azt követő éven látható a munkanélküliség változásában – a 2010-es mikrovállalkozások számának növekedésének hatására csökkenhetett a 2011. évi munkanélküliségi ráta–. A vállalatok számában 2012-ben bekövetkezett növekedést nagymértékben elősegítette a kormány törekvése, az önfoglalkoztató és a társadalmi vállalkozások alapításának támogatásával.

7. ábra: Egy mikrovállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma

Forrás: saját szerkesztés European Comission alapján

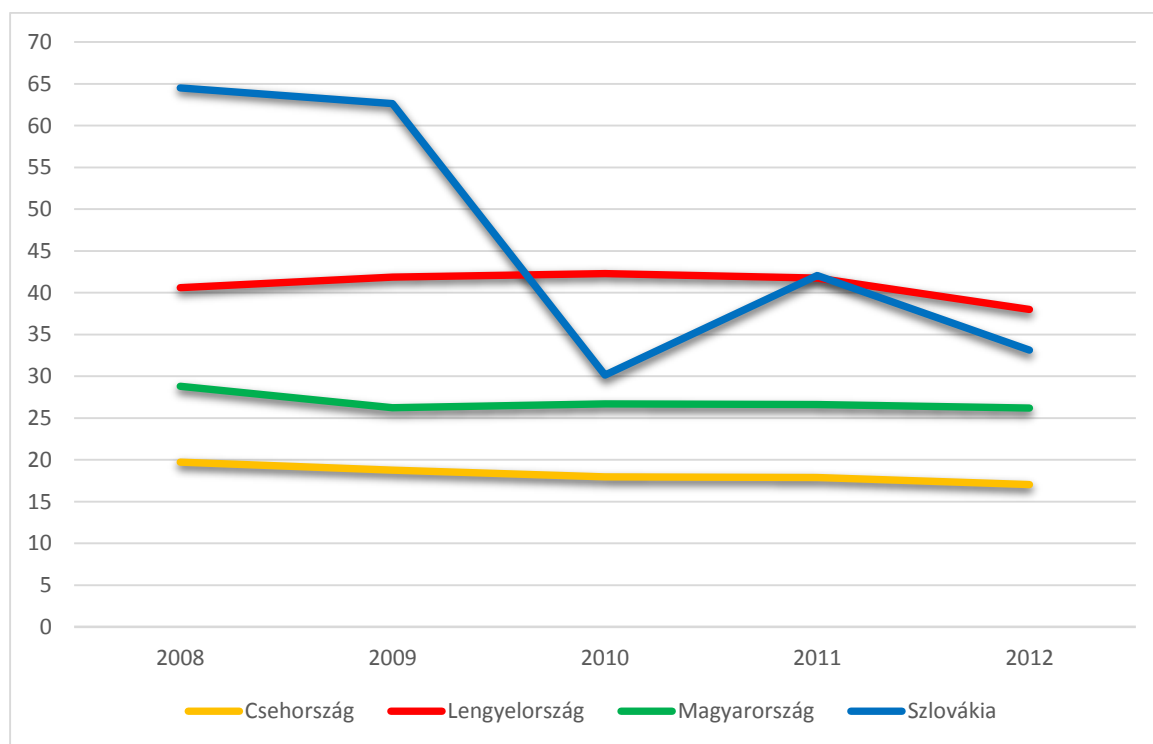
Az egy mikrovállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma Szlovákiában 2010. évig csökkent és utána állandó értéket vett fel, ezen az állandó érték elérésével a 10 000 főre jutó szlovák mikrovállalkozások számában eredményezhetett növekedést, amiből

feltételezhetjük, hogy több új mikroállalkozást alapítottak, de átlagosan kevés foglalkoztatottal rendelkeztek.

Lengyelország nemcsak a 10 000 főre jutó mikroállalkozások legmagasabb értékével rendelkezik, hanem a legnagyobb az egy mikroállalkozásra jutó foglalkoztatottak számával is.

Csehországban a mikroállalkozások száma a népességre vetítve alacsony értéket képvisel és a foglalkoztatás aránya is alacsony, mutatva ezzel is, hogy a cseh gazdaság ereje más méretkategóriában keresendő.

A 10 000 főre jutó magyar mikroállalkozások száma magas – mutatva a vállalkozási kedvet és az esetleges kedvezményeket, amelyeket a mikroállalkozások kapnak –, azonban az egy mikroállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma átlagosan nem éri el a 2 főt.

8. ábra: 10 000 főre jutó kisvállalkozások száma

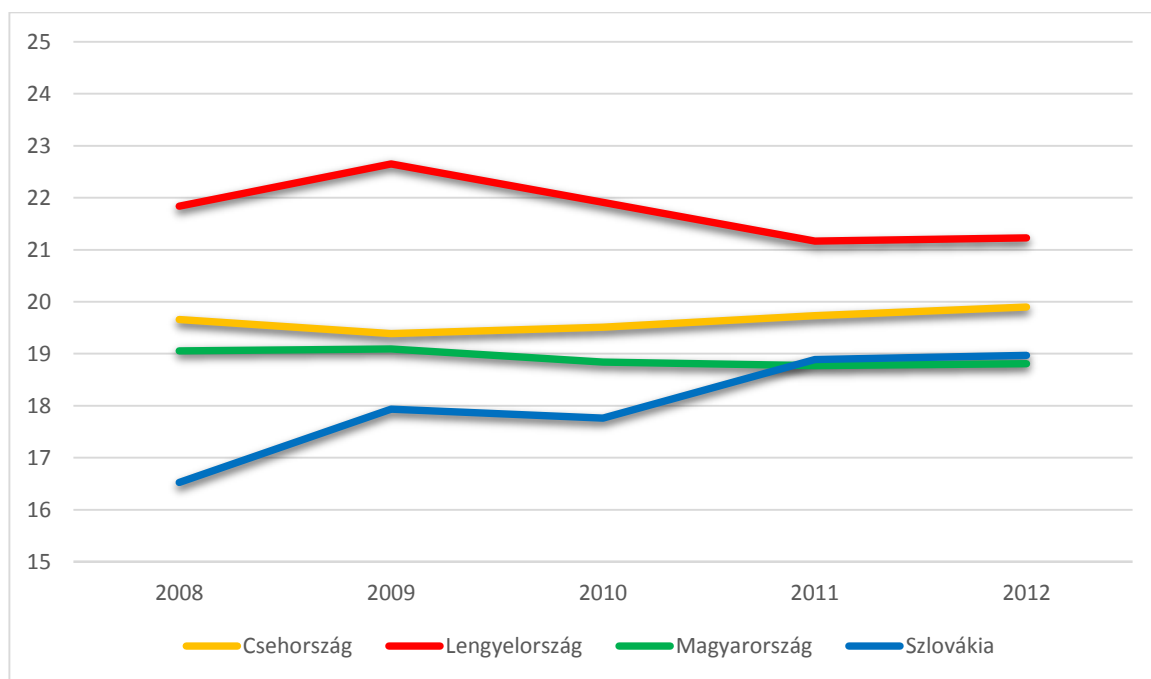
Forrás: saját szerkesztés World Bank, CZSO, CSOP, KSH és SOSR alapján

A 10 000 főre jutó kisvállalkozások számát a lengyel gazdaságban a 2010-es évig növekedés jellemezte, ami a munkanélküliség alakulására nem fejtett ki jelentős hatást, mert a munkanélküliségi ráta eddig az évig folyamatosan növekedett. Azonban a 2011-ről 2012-re történő vállalati szám csökkenés hatással lehetett a 2012-es munkanélküliségi rátára, amely fél százalékos emelkedést produkált.

Magyarországon a kisvállalkozások számát tekintve 2008-ról 2009-re egy nagyobb volumenű csökkenést következett be. A 2009-ben történt csökkenés hatással lehetett a 2009. és 2010. évi munkanélküliségi ráta növekedésére.

A Visegrádi országok közül Csehország rendelkezik a legkisebb kisvállalkozási mutatóval, amelyet a vizsgált időszakban folyamatos csökkenés jellemzett. Ezzel ellentétben a cseh munkanélküliségi rátában javulás tapasztalható a 2011-es évben, ami azt jelezheti, hogy a cseh kisvállalati szektor változásai nem befolyásolják jelentősen a munkanélküliségi ráta változásait.

Szlovákia kisvállalati szektorát 2010-es évig nagymértékű csökkenés jellemezte - 2008. évi kisvállalatok száma 2010-re megfeleződött-. Ez a drasztikus változás hatással lehetett a munkanélküliségi ráta változására, amely 2009-ben 9,6% volt és a ráta 2010-re már elérte a 14,4%-ot. 2011-ben a kisvállalkozások számában bekövetkezett emelkedés csökkenő hatással lehetett a szlovák munkanélküliségi rátában. A 2012-es újbóli visszaesés – majdnem elérte a 2011-es értéket – ismét növekvő munkanélküliséget produkált.

9. ábra: Egy kisvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma

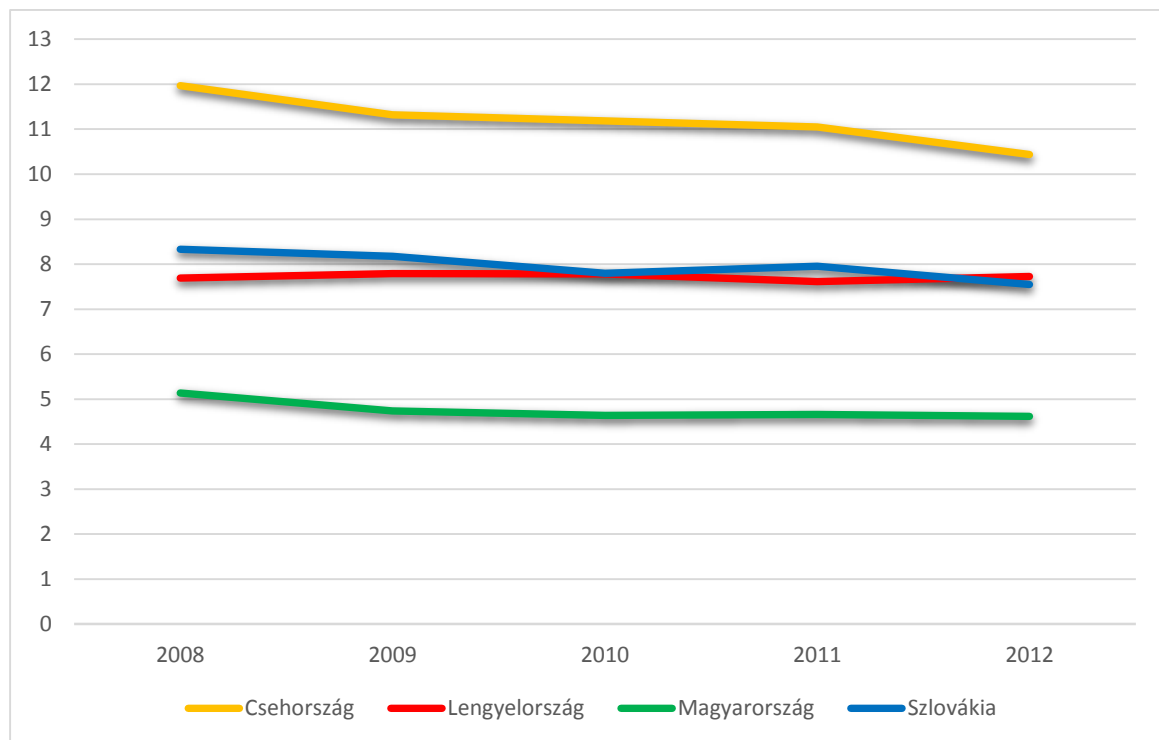
Forrás: saját szerkesztés European Comission alapján

A szlovák 10 000 főre jutó kisvállalatok száma 2008-ban magas mutatóval rendelkezett, ezzel szemben az egy vállalatra jutó foglalkoztatottak száma a legalacsonyabb a csoport országai között. A csökkenés a kisvállalkozások számában ellentétes hatást válthatott ki az egy vállalat foglalkoztatottainak számában. Minél inkább

csökken a 10 000 főre jutó kisvállalkozások száma, annál inkább nő az egy kisvállalkozás által foglalkoztatottak száma. Így feltételezhetjük azt, hogy kevesebbek, de annál erősebbek azok a szlovák kisvállalkozások, amelyek a vizsgált időszak végén léteztek.

A lengyel, egy kisvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma csökkent a vizsgált időszak alatt, azonban ennek nem érezhető a hatása a 10 000 főre jutó kisvállalkozások számában.

A magyar és cseh egy kisvállalkozásra jutó foglalkoztatottak számában jelentős változás nem történt, ahogyan a 10 000 főre jutó kisvállalkozások számában sem.

10. ábra: 10 000 főre jutó közép vállalkozások száma

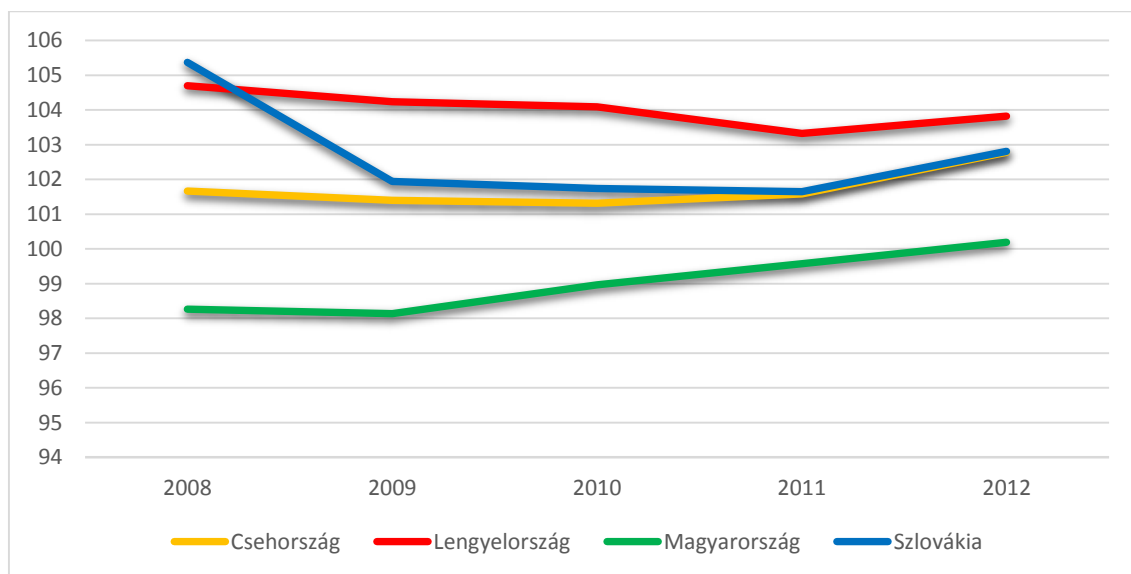
Forrás: saját szerkesztés World Bank, CZSO, CSOP, KSH és SOSR alapján

A lengyel közép vállalkozások számában a vizsgált időszakban jelentős változás nem következett be – csak egy-másfél százalékos változás –, míg a munkanélküliségi rátában nagyobb mértékű emelkedés történt. A lengyel közép vállalkozási szektor kismértékű változása nem, vagy csak kis mértékben befolyásolhatta a munkanélküliség alakulását.

A 10 000 főre jutó magyar közép vállalkozások száma a legkisebb a Visegrádi országok körében. Magyarországon a közép vállalkozások számában 2009-ben történt csökkenés. A munkanélküliségi ráta növekedésében is 2009-ben volt egy nagyarányú változás, ami miatt feltételezhetjük, hogy a közép vállalatok számának csökkenése elősegítette a munkanélküliségi ráta növekedését.

A közép vállalkozások száma Csehországban is csökkenésnek indult a vizsgált időszakban. A munkanélküliség változása növekedésnek indult, azonban a 2011-es évben a munkanélküliségi rátában javulás következett be, amelyet más szektorok teljesítményének javulása okozhatott. A cseh közép vállalkozások számának csökkenése befolyásoló tényező lehet a cseh munkanélküliségi ráta alakulásában. A cseh magas mutatót a közép vállalkozások tekintetében annak köszönheti, hogy jelentősek könnyűipar ágai – mint a porcelán, bőr és textilipar – és ezeknek a húzóágazatoknak a vállalkozásai ebben a méretkategóriában tevékenykednek.

A szlovák közép vállalkozási szektorban a vállalatok számát tekintve nagy mértékű változás nem következett be. A 2010-es évben volt az addigi csökkenéshez képest egy nagyobb visszaesés, amely hatással lehetett a vizsgált időszakban mért legnagyobb munkanélküliségi rátára – 2010-ben 14,4% –. A 2011-es évben újbóli növekedés jellemzi a vállalatok számát, amely javított a munkanélküliségi rátán, majd a 2012-es visszaesés újbóli romlást eredményezett.

11. ábra: Egy közép vállalkozásra eső foglalkoztatottak száma

Forrás: saját szerkesztés European Commission alapján

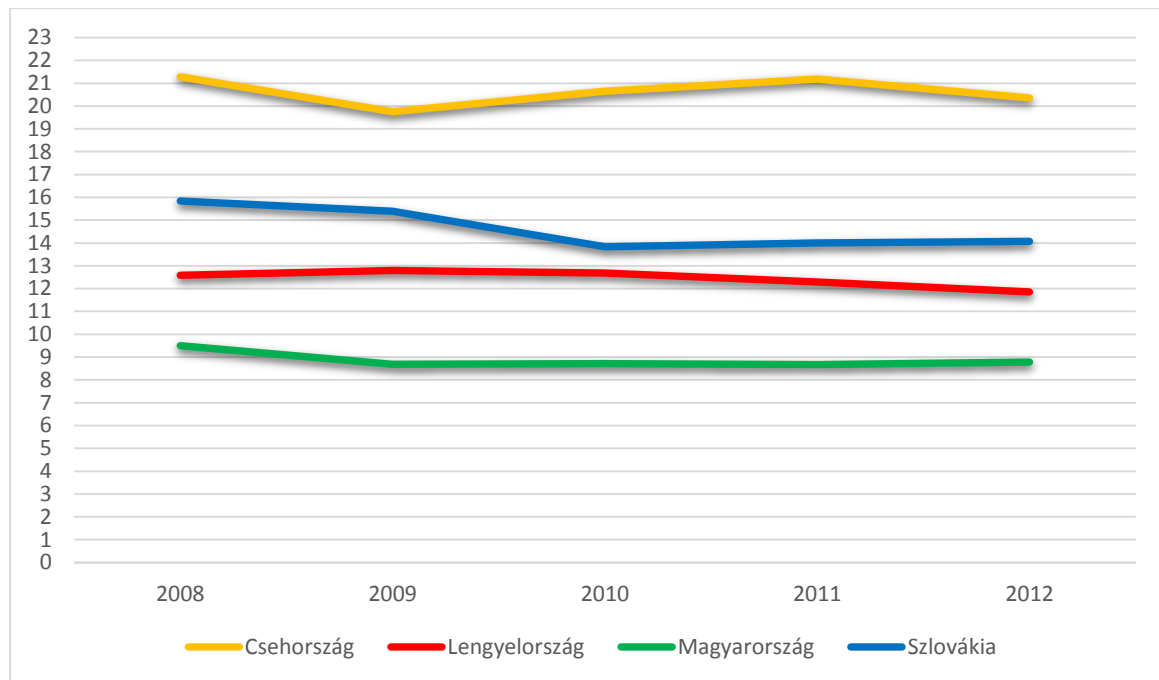
A közép vállalkozásra eső legnagyobb foglalkoztatott létszámmal Lengyelország rendelkezik, ami a leoptimálisabb helyzet közép vállalkozások esetén. Ehhez a 2012-es lengyel mutatóhoz tart a másik három ország mutatója.

A legkedvezőtlenebb a magyar mutató, amely 2009. után növekedésnek indult, de még a 2012-es legmagasabb érték sem éri el a másik három ország minimális értékét.

Csehország rendelkezik a legmagasabb 10 000 főre jutó közép vállalkozás mutatóval, és az egy vállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma is magas értéket ér el, amely a

foglalkoztatottság szempontjából optimális helyzetet teremt. Ez a vállalati méretkategória egyik motorja a cseh gazdaságnak, a sok középvállalkozással és a magas foglalkoztatott alkalmazottak számával.

Szlovákiában az egy vállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma 2009-ben lecsökkent, azonban a 2012-es évben újra növekedésnek indult.

12. ábra: 100 000 főre jutó nagyvállalkozások száma

Forrás: saját szerkesztés World Bank, CZSO, CSOP, KSH és SOSR alapján

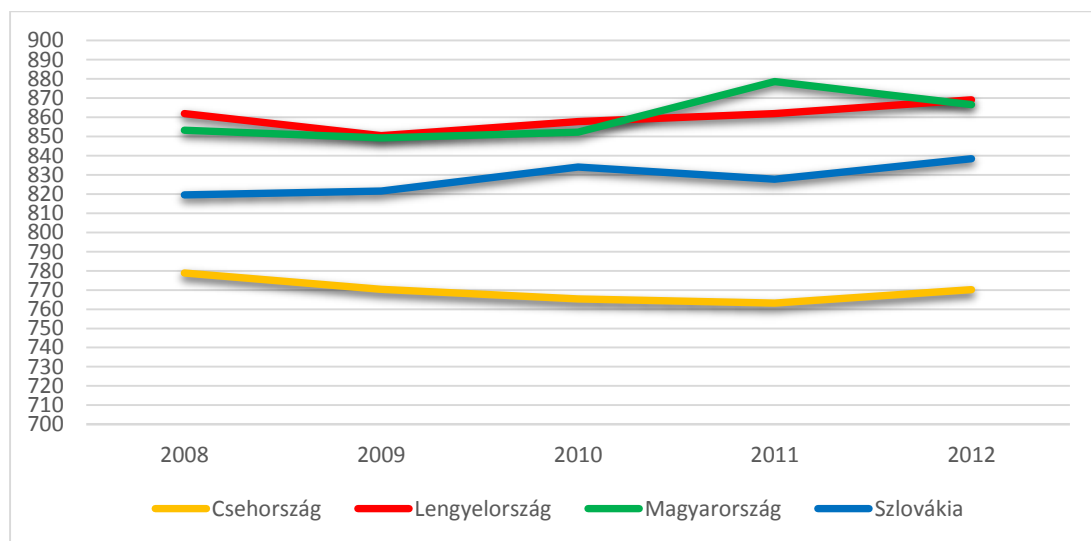
Lengyelország rendelkezik a Visegrádi csoport országai közül a legtöbb nagyvállalkozással azonban a népesség arányában nézve nem kiemelkedően magas. A lengyel nagyvállalkozások száma a 2009-es évben növekedett, majd fokozatos csökkenésbe kezdett. A legnagyobb csökkenés 2012-ben következett be, amikor több mint 4%-os csökkenés történt, ekkor a munkanélküliségi rátában egy nagyobb növekedés észlelhető, amiből valószínűsíthető, hogy a nagyvállalatok csökkenése befolyásoló hatással volt a munkanélküliségre.

Magyarország – lakosságához mérten – a legkevesebb nagyvállalkozással rendelkezik a Visegrádi csoportból. 2009-ben közel 10%-os csökkenés figyelhető meg a nagyvállalkozások számában, amelynek jelentős szerepe lehet a magyarországi munkanélküliség növekedésében. 2010-ben minimális növekedés következett be a nagyvállalkozások számában, majd csökkenésnek indult és 2012-ben a 2010-es értékhez közeli mutatóval rendelkezett. Ez a változás a lakosság számára nézve nem volt jelentős, ahogyan azt a 9. ábrán is láthatjuk. A magyarországi nagyvállalkozások között főként az

autóipari vállalatok a kiemelkedőek, amelyek jelentős szerepet nyújtanak Magyarország gazdaságának növekedésében.

A cseh gazdaság rendelkezik – a lakosságához mérten – a legtöbb nagyvállalkozással. A cseh nagyvállalkozások száma 2009-ben csökkent drasztikusan, ami hatással lehetett a munkanélküliségi rátára, mivel jelentős növekedés történt. Azonban a szektor növekedésének eredménye csak 2011-ben látható a munkanélküliségi rátában, amikor annak értéke csökkenésnek indult, de az újbóli vállalat csökkenés ismét hatással lehetett a munkanélküliség növekedésére. Csehország magas nagyvállalatainak száma köszönhető annak, hogy húzó ágazata a gépípar, azon belül az autóipar.

Szlovákiában van a legkevesebb nagyvállalkozás, de a lakosságához mérten mégis egy magasabb mutatóval rendelkezik. A szlovák nagyvállalkozások szektorában 2010-ig folyamatos csökkenés tapasztalható, amelynek lehetséges hatását lehet megfigyelni a munkanélküliségi ráta növekedésében. A 2011-től tapasztalható növekedés a szektorban már nem fejt ki akkora hatást a munkanélküliség alakulására, mint a korábbi időszak.

13. ábra: Egy nagyvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma

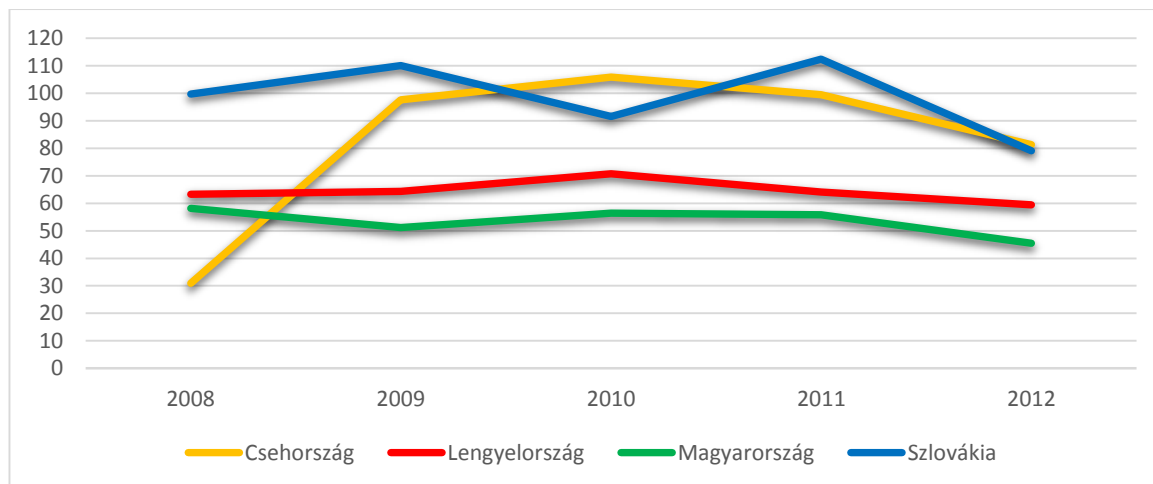
Forrás: saját szerkesztés European Comisson alapján

A cseh 100 000 főre jutó nagyvállalkozások száma a legmagasabb értéket éri el a négy ország közül, azonban az egy nagyvállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma a legalacsonyabb Csehországban. Ez az alacsony foglalkoztatottság eredményezheti a magas nagyvállalati létszámot, mivel több "kisebb" nagyvállalat tevékenykedik.

Magyarország és Lengyelország magas egy nagyvállalatra jutó foglalkoztatott létszámmal rendelkezik, ezáltal az alacsonyabb létszámú 100 000 főre jutó nagyvállalati szektorral is rendelkeznek. Magyarországon az egy nagyvállalatra jutó magas

foglalkoztatottak létszámát indokolhatja az is, hogy a kevés nagyvállalat erős pozícióban és sok foglalkoztatottal rendelkezik.

Szlovákia a négy ország átlagát képviseli, mind a 100 000 főre jutó nagyvállalati szektorban, mind az egy nagyvállalkozásra jutó foglalkoztatottak számában.

14. ábra: 10 000 főre jutó új vállalatok száma

Forrás: saját szerkesztés Eurostat, World Bank alapján

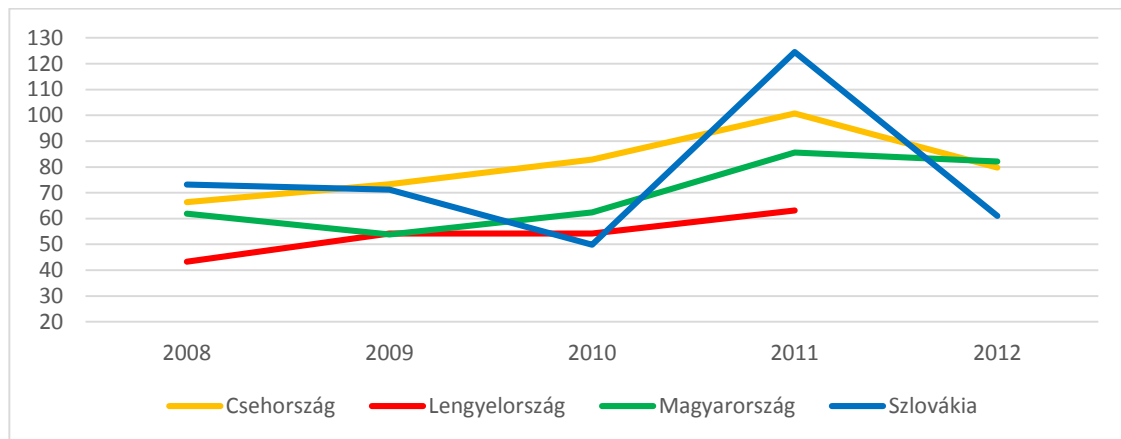
A 10 000 főre eső új vállalatok száma a magyar és lengyel gazdaságban folyamatos, hasonló egyenletes számot mutat – kisebb eltérésekkel – csak a 2012. évben látható nagyobb mértékű csökkenés. Lengyelország a vállalatalapítások számát megtartani és növelni próbálta azáltal, hogy a Stabilitási és Fejlesztési Tervvel az Államkincstár által nyújtott garanciákat és kezességek összegét 40 milliárd, későbbiekben 55 milliárd zlotyira emelte, ezzel segítve az új és már meglévő vállalatok, vállalkozások könnyebb hitelhez jutását.

Magyarország az egyenletes mutatót köszönheti annak is, hogy 2008-ban a Kft-k alaptőkéjének összegét 500 000 forintra mérsékeltek. A 18. táblázatban láthatjuk, hogy a Kft-k száma a vizsgált időszakban a többi társasági formával szemben drasztikusan megnőtt a kezdeti számhoz képest – közel hatvanezerrel –.

A cseh mutatóban drasztikus növekedés következett be 2009-ben, amely a cseh kormány által kidolgozott reformoknak köszönhető. A növekedést elősegítette az is, hogy Csehországban a társasági adót 2008-ra 21%-ra, majd a 2010-es évre – tovább csökkentve – 19%-ra mérsékeltek.

A szlovák mutatóban ingadozás látható, amely 2012-ben drasztikus csökkenésben végződik. A magas szlovák vállalatalapítási kedvet a szlovák kormány által létrehozott

„társadalmi vállalkozások” megjelenése is segíthette, mivel ezeknek a vállalkozásoknak, vállalatoknak a szlovák kormány pénzügyi segítséget és adókedvezményeket nyújtott.

15. ábra: 10 000 főre jutó megszűnt vállalatok száma

Forrás: saját szerkesztés Eurostat, World Bank alapján

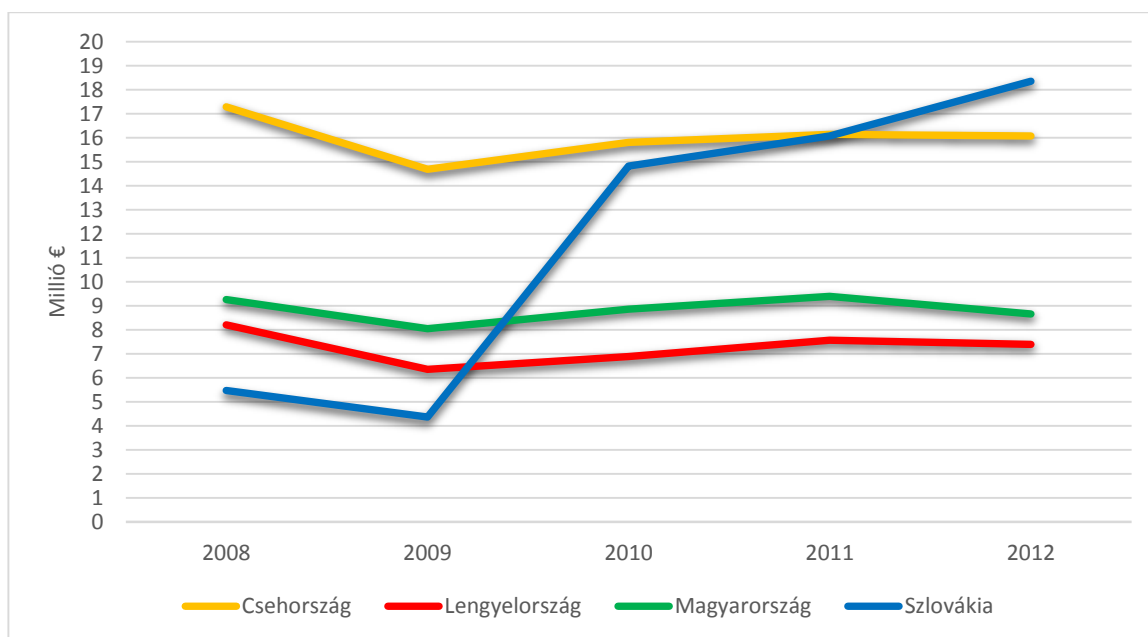
A 10 000 főre jutó megszűnt vállalkozások száma növekvő tendenciával rendelkezik a magyar, a cseh és a lengyel mutatóban a 2011-es évig. A 2012-es évben a megszűnések száma csökkenést mutat és a cseh mutató az addigi magasabb mutató helyett alacsonyabbal rendelkezik, mint a magyar.

Szlovákiában 2010-ig csökkenés tapasztalható, azonban a 2011-es év egy nagymértékű kiugrást ér el, ami csak erre az évre jellemző, 2012-ben már a cseh és magyar megszűnési szám alatt produkált.

A szlovák és cseh mutatókban tapasztalt magas megszűnések számának okát kereshetjük a 14. ábrán látott magas alapítások számának eredményeként is jelentkezhethet.

Általánosan elmondható, hogy a megszűnések számában nagy mértéket ölt a válság miatt önfoglalkoztatók aránya, melyek a válság és az egyéb hatások miatt szűntek meg a vizsgált időszakban.

7.3. A VISEGRÁDI ORSZÁGOK HOZZÁADOTT ÉRTÉKÉNEK VÁLTOZÁSAI

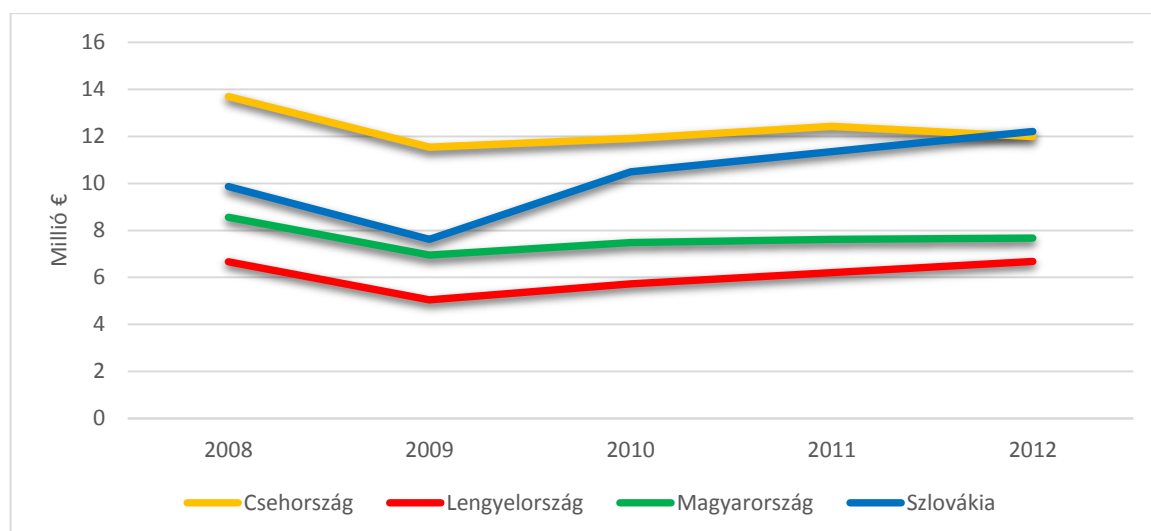
16. ábra: Mikroállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke

Forrás: saját szerkesztés European Comission, World Bank alapján

A mikroállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értékének függvényében a magyar és a lengyel mutató hasonló módon alakul a vizsgált időszakban. A cseh mutató is hasonló változásokat ér el, de sokkal magasabb értéken.

A szlovák mutató változása egyedülálló a Visegrádi csoport országaiban, mivel 2009-ről 2010-re a mutató nagymértékű kitörést ért el és ez a növekedés kisebb mértékben, de folytatódott, túllépve a cseh értéket. Ez a növekedés a szlovák kormány által bevezetett új, a mikroállalkozásokat segítő intézkedéseknek lehet az eredménye és annak, hogy 2009. január 1-jén Szlovákia bevezette az eurót, így még nagyobb teret adva a szabad tőkeáramlásnak és az új befektetőknek.

A mikroállalkozások szempontjából szintén kedvező esemény volt a ZSSK Cargo nagyméretű beruházása, amely által a mikroállalkozások mint helyi vállalkozások vehettek részt és növelhették értéküket.

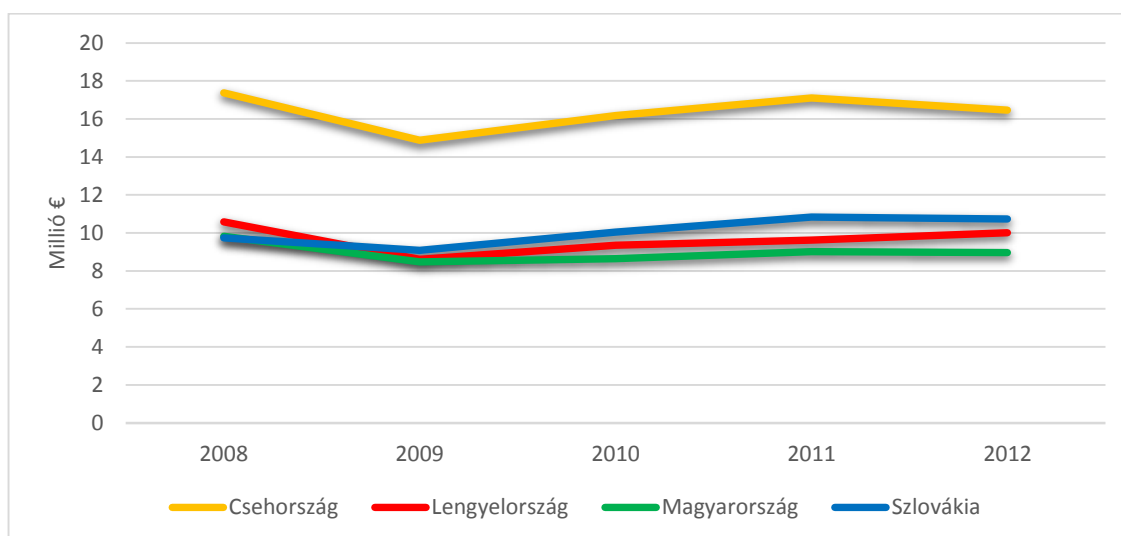
17. ábra: Kisvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke

Forrás: saját szerkesztés European Comission, World Bank alapján

A kisvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke is hasonló helyzetet mutat mikrovállalkozások hozzáadott értékéhez az arányok csökkenésével, de még így is magasabb mutatóval rendelkezik a cseh gazdaság szektora.

A magyar és a lengyel mutatók alakulása a kisvállalkozások esetében is hasonló mértéket produkál azzal a kivétellel, hogy a kisvállalkozások esetén a magyar mutató értéke a magasabb.

Szlovákia kisvállalkozásainak 10 000 főre jutó hozzáadott értéke hasonló módon alakul, mint a mikrovállalkozásoké, mivel itt is észrevehető 2010-ben egy nagyobb mértékű kitörés, amellyel felzárkózik a cseh mutatóhoz, majd 2012-ben túl is lépi.

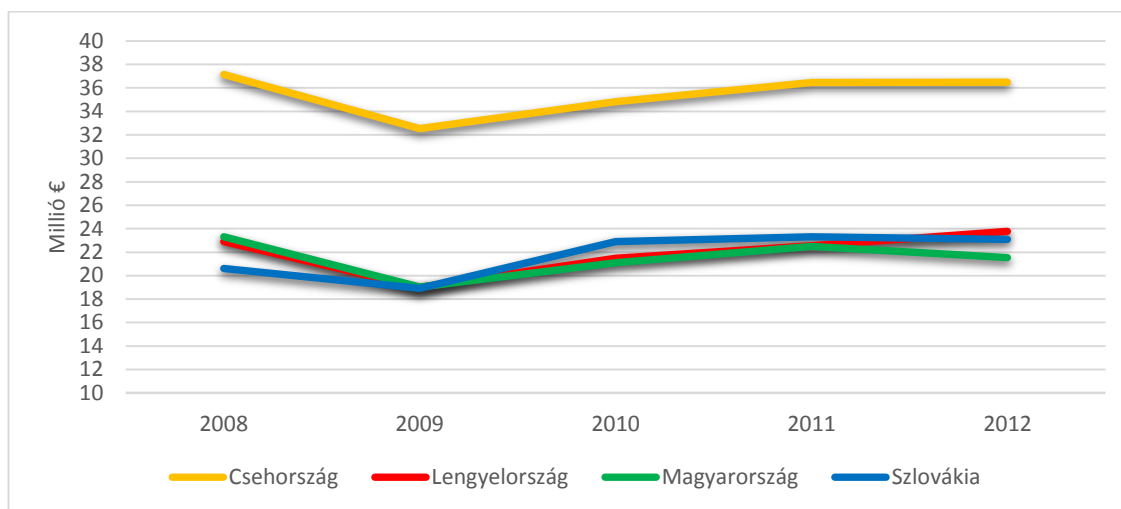
18. ábra Középvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke

Forrás: saját szerkesztés European Comission, World Bank alapján

A középvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke a magyar és lengyel viszonylatban továbbra is együtt – hasonló mértékkel – változik.

A szlovák mutató a mikro- és kisvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értékében tapasztalt kiugrást, a középvállalatok esetén már nem tapasztalható ugyanez, a mutató a magyar és lengyel egységgel együtt fejlődik a vizsgált időszakban.

Csehország mutatója jelentősen magasabb a csoport többi országával szemben, amit a könnyűipari szektor fejlettségének köszönhet.

19. ábra Nagyvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értéke

Forrás: saját szerkesztés European Comission, World Bank alapján

A középvállalkozásoknál tapasztalt magyar, lengyel és szlovák mutatók együttes fejlődése a nagyvállalkozások 10 000 főre jutó hozzáadott értékében is együtt változik. Csehország ebben a – mint minden eddigi – hozzáadott érték mutatóban is kimagasló értéket ér el a vizsgált időszakban.

Láthatjuk, hogy a cseh gazdaság erősségét mutatja, hogy nagyvállalkozások által 10 000 főre jutó hozzáadott értéke közel duplája a csoport többi országához képest és ez köszönhető a már többször megemlített fejlett autóiparának és annak erősségének.

Általánosan elmondható, hogy a bekövetkezett válságnak a hatása a hozzáadott értékben megjelenik, mivel a 2009-es évben minden ország minden méretkategóriájában visszaesést tapasztalhatunk. Azonban ez a vizsgált időszak végére már legalább a 2008-as szintre áll vissza.

8. ÖSSZEGZÉS

Kutatásom fő célja az volt, hogy a rendelkezésre álló adatokból feltárjam a Visegrádi csoport országainak vállalatdemográfiai hasonlóságait és különbségeit, valamint a vizsgált adatok között adódó különbségek és hasonlóságok okát a 2008. és 2012. közötti időszakban.

Szekunder kutatást végeztem a Visegrádi csoport országainak vállalatdemográfiai és gazdasági adataiban a csoport országainak összehasonlítása érdekében. Vizsgáltam a vállalatok, vállalkozások méret- és jogi forma szerinti összetételét, a foglalkoztatottak számának alakulását, a vállalatok alapítását és megszűnését az egyes országokban, a vállalati szektorok hozzáadott értékét, illetve az összetétel változási tendenciáit.

A vállalatdemográfia, mint tudományág még csak néhány neves – főként angol nyelvű – tudományos értekezésben jelent meg, azonban az adatgyűjtés és az adatok értékelése egyre több forrásból érhető el számunkra, köszönhetően az internetes adatbázisoknak. Ezeket az adatokat használva, ma már megismerhetjük egy nemzet gazdaságának állapotát, fejlődését és a vállalatok helyzetét a gazdaságban.

Az adatgyűjtést és az adatok felhasználását nehezítette, hogy különböző adatgyűjtő szervezetek más-más módszertani alapokkal rendelkeznek. A legnagyobb adatgyűjtő szervezetek – World Bank, Eurostat, European Commission – által kiadott statisztikák a könnyebb összehasonlítást tették lehetővé.

Kutatásom során a 2008-2012. közötti időszakot vizsgáltam, amely időszak elején a gazdasági világválsággal kellett a gazdaságoknak megküzdeni, ezáltal megmutatva a rugalmasságukat, ellenálló képességüket és a kormányok gazdasági stratégiáit, hogy mely strukturális réteget kívánják megerősíteni.

A négy ország vállalati struktúrájában hasonlóságokat lehet találni a létező vállalatok eloszlásának arányában a különböző méretkategóriák között. Azonban, ha ezt az adatot a könnyebb összehasonlítás érdekében a lakosság méretéhez igazítva vizsgáljuk, már a különböző szektorokban lényeges eltéréseket találhatunk.

A kutatásom eredményei alapján elmondható, hogy Lengyelország a tízezer főre jutó mikrovállalkozások mértékében kimagaslik a csoport többi országától. Ennek az értéknek a hatása a lengyel foglalkoztatottsági mutatóra nagymértékű lehet, mivel az átlagosan egy mikrovállalkozásra jutó foglalkoztatottak száma is magas értéket képvisel, ezáltal is optimális helyzetet teremtve ennek a szektornak a lengyel összfoglalkoztatottság értékeinek növelésében.

A vizsgált kisvállalkozási adatokból Szlovákia értékei kiemelendők, azonban a tízezer főre eső kisvállalkozások számában 2010-ben egy nagymértékű csökkenés következett be. A csökkenés évéig az egy kisvállalkozásra eső foglalkoztatottak száma növekedést produkált és a mutató az optimális helyzet felé konvergál, amikor is viszonylag sok alkalmazottat foglalkoztat egy-egy kisvállalat.

Csehország mutatóiban több kiemelkedő értéket lehet megfigyelni a vizsgált időszakban. Csehország a tízezer főre jutó közép- és nagyvállalkozások számában lényegesen magasabb mutatóval rendelkezik a többi visegrádi országhoz képest. Az egy közép- és nagyvállalkozás által foglalkoztatott mutatónak magas értéke jelentős hatással lehet a cseh foglalkoztatottak létszámának értékében. Az egy cseh nagyvállalkozásra jutó foglalkoztatottak aránya alacsony, ebből arra következtethetünk, hogy Csehországban sok nagyvállalati méretkategória alsó határához közeli számú foglalkoztatottat alkalmazó nagyvállalat van.

A cseh vállalati struktúra nemcsak a vállalatok számában teljesít kiemelkedően, hanem az azok által a 10 000 főre jutó hozzáadott értékben is túlteljesíti a csoport tagjait. Ezeket a kimagasló eredményeket a gazdaságát jellemző technológiai igényes termékek gyártásának köszönheti. Ezzel ellentétben a lengyel, a magyar, és a szlovák gazdaság kisebb hozzáadott érték mutatókkal rendelkezik.

Azonban a szlovák mikro- és kisvállalkozások hozzáadott értékében, a cseh mutatóhoz hasonló eredményeket figyelhetünk meg.

Következtetésképpen megállapítható, hogy a legmagasabb egy főre jutó GDP-vel rendelkező Csehország gazdasági fölénye a vállalatdemográfiai adatokban is tükröződik. A 10 000 lakosra jutó közép- és nagyvállalatok száma jelentősen magasabb itt, mint a többi országban, és a hozzáadott érték tekintetében is az első helyen áll a visegrádi országok között.

Az ilyen és hasonló témájú kutatások hasznos segítsége lehet olyan szakembereknek, akik egy-egy ország kormányának, valamint a vállalatok és vállalkozások támogatási rendszerének kiépítésén dolgoznak, mivel megmutatja az ország vállalati struktúráját és ezáltal a gyengeségeit és erősségeit, valamint azt, hogy melyik szektort hogyan támogassák az esetleges programokkal.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom:

Baker Tilly International: Doing Business in the Czech Republic

<http://www.bakertillyinternational.com/media/36881/czech%20republic.pdf>

(letöltve 2014.10.23)

Business demography by legal form (from 2004 onwards, NACE Rev. 2)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/special_sbs_to_pics/business_demography (letöltve: 2014. október 25.)

Business demography by size class (from 2004 onwards, NACE Rev. 2)

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=bd_9bd_sz_cl_r2&lang=en

(letöltve: 2014. 25)

Business demography statistics

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Business_demography_statistics#Data_sources_and_availability (letöltve: 2014. október 31.)

Businesses: by number of employees

http://vdb.czso.cz/vdbvo/en/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=ORG5022PU_OK&vo=null (letöltve: 2014. október 27.)

Businesses: by selected legal form

http://vdb.czso.cz/vdbvo/en/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=ORG5012PU_OK&vo=null (letöltve: 2014. október 27.)

Data base for the annual report

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm (letöltve: 2014. november 5.)

Entities of the national economy entered in the region register

http://stat.gov.pl/bdlen/app/dane_podgrup.display?p_id=945180&p_token=0.05610408424399793# (letöltve: 2014. november 1.)

EUROSTAT business demography

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/special_sbs_to_pics/business_demography (letöltve 2014. október 13.)

Furtek Komosa Aleksandrowicz: Forms of conducting business activity in Poland:

General partnership.pdf Joint-stock company.pdf, Limited joint-stock partnership.pdf, Limited liability company.pdf, Limited liability partnership.pdf, Limited partnership.pdf 2013

http://www.paiz.gov.pl/polish_law/forms_of_doing_business#5

(letöltve 2014. október 23.)

GDP growth (annual %)

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>

(letöltve: 2014. október 22.)

GDP per capita PPP (current international \$)

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>

(letöltve: 2014. október 26.)

Glenn R. Carroll and Olga M. Khessina Organizational and Corporate Demography

Chapter 15 <http://forum.johnson.cornell.edu/faculty/khessina/Chap15.pdf>

(letöltve 2014. október 11.)

Guidelines on the Future Areas of Visegrad Cooperation

<http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412>

(letöltve:2014.10.08)

Harmonised unemployment rate by sex

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1> (letöltve 2014.10.17)

Legal units by legal form ad size category by employees as of December 31

[http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i7632593F71284672A1E44B44A68A81E2%22)&ui.name=Legal%20units%20by%20legal%20form%20ad%20size%20category%20by%20employees%20as%20of%20December%2031%2c%20%5bog1003rs%5d&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2fcognosext%2fcps4%2fportlets%2fcommon%2fclose.html)

[bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22i7632593F71284672A1E44B44A68A81E2%22\)&ui.name=Legal%20units%20by%20legal%20form%20ad%20size%20category%20by%20employees%20as%20of%20December%2031%2c%20%5bog1003rs%5d&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2fcognosext%2fcps4%2fportlets%2fcommon%2fclose.html](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i7632593F71284672A1E44B44A68A81E2%22)&ui.name=Legal%20units%20by%20legal%20form%20ad%20size%20category%20by%20employees%20as%20of%20December%2031%2c%20%5bog1003rs%5d&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2fcognosext%2fcps4%2fportlets%2fcommon%2fclose.html) (letöltve: 2014. november 1.)

Működő, valódi új, valódi megszűnt vállalkozások száma gazdálkodási forma szerint

(1999–)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd002b.html

(letöltve: 2014. október 27.)

Működő, valódi új, valódi megszűnt vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint

(1999–)

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg001.html

(letöltve: 2014. október 27)

Population on 1 January by age and sex

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en

(letöltve 2014.10.17)

Rácz György: „A visegrádi kongresszus” In: Visegrád 1335. Bratislava, 2009

<http://www.visegradgroup.eu/visegr-kongresszus/racz-gyorgy-visegradi>

letöltve: 2014.10.06.)

Richard E. Caves : Industrial organization and new findings on the turnover and mobility of firms, Jurnal of Economic Literature Vol. XXXVI (December 1998)

Román Zoltán: A demográfia újabb ága: a vállalatdemográfia 2005

<http://www.matud.iif.hu/05mar/05.html> (letöltve: 2014.10.10.)

Small Business Act <http://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:EN:PDF

(letöltve: 2014. október 16.)

Stanley K. Smith and Peter A. Morrison Business Demography, Macmillan Reference,

2003 <https://www.bebbr.ufl.edu/files/2003%20Business%20Demog.pdf>

(letöltve 2014. október 24.)

The importance of SMEs in the Economy

<http://www.itdweb.org/smeconference/documents/plenary/PI%20Berry%20ENG.pd>

(letöltve: 2014. november 3.)

UnemploymentÉ2, total (% labour force)

<http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS> (letöltve: 2014. október 25.)

Visegrad Decleration 1991 magyar verzió (.pdf)

<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations>

(letöltve: 2014.10.08.)

Jogszabályok:

2013. évi V. törvény – a Polgári Törvénykönyvről Első könyv – Hatályos: 2014. március 15.

2013. évi V. törvény – a Polgári Törvénykönyvről Második könyv – Hatályos: 2014. március 15.

2013. évi V. törvény – a Polgári Törvénykönyvről Harmadik könyv – Hatályos: 2014. március 15.

Internetes hivatkozások:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1893/2006/EK RENDELETE

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006R1893&from=EN>

(letöltve: 2014. október 31.)

Bora Gyula – Nemerkenyi Antal: Magyarország földrajza. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.
23. o.

<http://elib.kkf.hu/hungary/magyar/economy/HUN.htm> (letöltve: 2014 október 22.)

Countries and their cultures Czech Republic

<http://www.everyculture.com/Cr-Ga/Czech-Republic.html>

(letöltve: 2014. október 22.)

Countries and Their Cultures Slovakia

<http://www.everyculture.com/Sa-Th/Slovakia.html> (letöltés: 2014. október 22.)

Hogyan adóznak és alapítanak céget a csehek? dr. Marosi Andrea

http://adozona.hu/archive/20071105_csehország_adoreform_cegalapitas

(letöltve: 2014. november 1.)

Land cover overview

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lan_lcv_ovw&lang=en

(letöltve: 2014. október 22.)

Learn More About Trade in Czech Republic

<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/cze/> (letöltve: 2014. október 17.)

Learn More About Trade in Hungary

<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/hun/> (letöltve: 2014. október 17.)

Learn More About Trade in Poland

<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/pol/> (letöltve: 2014. október 17.)

Learn More About Trade in Slovakia

<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/svk/> (letöltve: 2014. október 18.)

Milan Damborský, Taťána Hornychová THE IMPACT OF LARGE ENTERPRISES ON
THE ECONOMY OF THE CZECH REPUBLIC

<http://srsv.vse.cz/wp-content/uploads/2014/02/large-enterprises-12.pdf>

(letöltve: 2014. november 4.)

Nelly Daszkiewicz : Small and Medium-sized Entreprises in Visegrad Countries towards Internationalisation Challenges in the European Union

http://www.visegrad.uek.krakow.pl/PDF/Cartagena2014_ch09_daszkiewicz.pdf

(letöltve: 2014.10.13)

Poland

<http://www3.nd.edu/~kielbasa/poland.htm> (letöltve: 2014. október 22.)

Slovakia Economic Problems Exacerbate Inequality and Social Exclusion

<http://www.socialwatch.eu/wcm/documents/Slovakia.pdf>

(letöltve 2014. október 24.)

Tudnivalók a szlovák vállalkozási környezetről

www.nkik.hu/download.php?id=1585 (letöltve: 2014. október 17.)

Type of Slovak Companies

<http://www.companyformationslovakia.com/company-types-slovakia>

(letöltve: 2014. október 18.)

Válság és válságkezelés az Európai Unió kohéziós országaiban

<http://www.eco.u-szeged.hu/download.php?docID=12982>

(letöltve: 2014. november 1.)

MELLÉKLETEK

1. melléklet Néesség változása a Visegrádi országokban

	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Csehország</i>	10 384 603	10 443 936	10 474 410	10 496 088	10 510 785
<i>Lengyelország</i>	38 125 759	38 151 603	38 183 683	38 534 157	38 535 873
<i>Magyarország</i>	10 038 188	10 022 650	10 000 023	9 971 727	9 920 362
<i>Szlovákia</i>	5 379 233	5 386 406	5 391 428	5 398 384	5 407 579

Forrás: World Bank <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>